

בעזהש"ת

והמשכילים יזרחו קוהר הרקיע

גליון שבעי

והמשכילים יזרחו

שיעורים בספר הזוהר
— על התורה והמועדים —
ע"י הרב יצחק לאווי שליט"א

פורים תשפ"ב

יוצא לאור על ידי מכון אור השכל

Or Hasechel Inc.

1800 New Central Ave.

Lakewood, NJ, 08701

לשמיעת וצפיה בשיעורים, וכן לשאר שיעורים וכתבים, ולהרשמה לקבלת ערכונים
שבועיים באימייל

yitzchoklowy.com

תוכן

הקדמה

לימוד הזוהר לפורים

ז	מקורות לימוד בזוהר והדרכה לזוהר ומפרשים
ז	זוהר: מאמרים עיקריים
ט	רעיא מהימנא: מאמרים עיקריים
ט	תיקוני זוהר: מאמרים עיקריים
ט	סימני מגילת אסתר בסוד העליון
י	רמ"ק
י	מקום פורים בסדר המועדים לפי הספירות:
י	ענייני סיפור נס פורים ומגילת אסתר ומנהגיו
יא	סידור ענייני פורים לפי דברי רמ"ק
יב	אריז"ל
יב	מקורות עיקריים
יב	הרחבה להבנת דרושי הכוונות
יג	הערות

מאמרי הזוהר: סוד השעיר לעזאזל

אם רעב שונאך האכילהו לחם

טו	פרק ג: בסעודת המלך ובניו נותנים חלק למקטרג שיפרוש משם.
טז	פרק ד: אימא עילאה מאירה על השכינה
יז	פרק ה: גחלים אתה חותה על ראשו
יט	פרק ו: מיום הכיפורים מתגלה שמחת החג.

והתודה עליו

השכינה מחלקת חלק לכל וגם לסט"א כא

מאמרי הזוהר: סוד לבוש הנשמה

ותלבש אסתר מלכות

שאלת רבי שמעון לשליח ותשובתו כד

לבוש האוויר ועטרת המלכות כה

ותלבש אסתר מלכות

בזכות ששמרה לשונה זכתה אסתר ללבוש רוח הקודש כח

רעיא מהימנא

שם טוב על בתולת ישראל

פרק א - השם רע היוצא על השכינה שהיא באסתר ל

פרק ב - אין השכינה נגלית על עוסקי נגלות התורה בלבד לב

פרק ג - אסתר שלחה שידה להתייחד עם אחשורש לד

פרק ד - אשה מצד השכינה ואשה מצד עץ הדעת טוב ורע לה

פרק ה - המוציא שם רע על הארץ והמוציא שם רע על השכינה לז

פרק ו - הצדיק וטוב לו אין אשתו נאנסת לח

פרק ז - שבירת הלוחות הוא שבירת הבתולים לט

תיקוני הזוהר

איהי יום הכיפורים ואיהי פורים

השכינה היא יום הכיפורים בלבושי לבן מא

השכינה היא פורים על שם יוה"כ מא

אע"פ שנכנסה שלא כדת יש לה עדות מב

מג	היו"ד שומר את הדסה
מג	הקב"ה הסתיר את אסתר מאחשורש
	כי יד על כס יה
מה	כ"ח מעשיו הוא ב' י"ד שבו השבועה
מו	ג' ידות הם י"ד דפורים ושני י"ד בפסח

מקורות ומפרשים

מז	אם רעב שונאך
מז	קדושת לוי דרוש לפורים
מז	ספר קדושת לוי - כללות הניסים סימן א'
מח	אסתר שידה הכניסה
מח	מקורות נוספים בזוהר
מח	מקורות מקובלים נוספים
מח	אור יקר רעיא מהימנא עמ' קנ"ז
מח	עץ חיים שער מ"ט פרק ו'
מט	ספר אמונת חכמים פרק עשרים ושלושה
נ	הגהות מטפחת ספרים על אמונת חכמים - פרק כג
נב	ספר רסיסי לילה לר' צדוק הכהן אות נב
נב	עבודת ישראל לשבת זכור ד"ה ועוד יש לומר בפירוש המשנה

שיעורים

אסתר שידה הכניסה

נד	משיעור זוהר לפורים תשפ"א
נד	מבוא למאמר רעיא מהימנא
נו	קושי חגיגת 'ותלקח אסתר'

הקושיא הוא הגלות המונע הכרתו כקושיא
 לעורר רעיא מהימנא להחיות את המצוות
 אתה סתר לי
 לבושים מתאימים ולבושי היצר
 נח
 נט
 ס
 סב

נספח: משיעור זוהר כי תצא תש"פ

הבדל שם רע מאירוסין ומנישואין
 שורש כוונות האר"י בדרושי הזוהר
 ביאור שורש דרוש גילוי יסוד אבא בדרוש ותלבש אסתר מלכותעא
 סו

לימוד הזוהר לפורים

מקורות לימוד בזוהר והדרכה לזוהר ומפרשים

לא נמצא בידינו זוהר על מגילת אסתר באופן ישיר [א] ואף המילה 'פורים' לא נזכרה בגוף ספר הזוהר כלל. [ב] מכל מקום נמצא בזוהר כמה מאמרים יסודיים הנוגעים להבנת סיפור מגילת אסתר על דרך האמת, וגם בספרי רעיא מהימנא ותיקוני זוהר מצאנו מדרשים מרחיבים על עיקר סיפורי המגילה, ואותם נסדר ללמוד בראשונה. ויש להחשיב דרושים אלה כעיקר הזוהר על פורים.

עוד משחקת 'אסתר המלכה' תפקיד חשוב בערכי הכינויים של ספר הזוהר, והזוהר והתיקונים דורשים כמה וכמה מן התכונות שנאמרו על אסתר כרומזים למצבי ותכונות השכינה, ויש לעיין בהם בפני עצמן [ג].

באופן נרחב יותר, משתמש הזוהר בכמה וכמה מתיאורי בית המלכות המפורטים שבמגילת אסתר, וסדר נשות המלך נערי ונערותיה, ככינויים מליצות ומדרשים על דרכי מלכותא דשמיא וייחודם, ויש לצרף גם מדרשים אלה למדרש הסוד שבמגילה וכן לצרפם אל מדרש סיפור המגילה וחיגת הפורים [ד].

בספרי רעיא מהימנא ותיקוני זוהר במיוחד משמש עוד עמלק בתור כינוי נפוץ לסטרא אחרא, וענין זה יש לסדר בנפרד.

נסדר תחילה את עיקרי המאמרים וסדר מוצע ללימודם. ואחר כך הרחבות מדברי הזוהר והמפרשים הרמ"ק והאריז"ל.

זוהר: מאמרים עיקריים

א. הזמנת אסתר להמן בסוד שעיר לעזאזל, בפרשת תצוה - מאמר זה הוא חלק מדרושי הסבא מפרושי מדברא ורשב"י על סודות מועדי חודש השביעי, כאשר סידרנו במקומו. והוא מרכיב את שליחת השעיר כהכנה ליחוד על סדר יום הכיפורים ויחוד שמיני עצרת. מאמר זה מקשר את הזמנת אסתר להמן עם סוד השעיר שהוא מרכזי בזוהר, ומשכך גם מקשר את פורים לעבודת יום הכיפורים

שבו עבודת השעיר. [לשונו שענין המן הוא 'סימן' לענין זה, ולא שמפרש את מעשי אסתר עצמה על דרך זה, ויל"ע]

ללימוד כלל המאמר על שעיר לעזאזל יש להתחיל מדף קפד, ב "תא חזי ההוא שעיר" ועד קפ"ה, ב 'כיפור אמאי אקרי'. ואם להצטמצם בדרוש אסתר יש להתחיל מדף קפד, ב "כתיב ונתן אהרן" ועד קפד, ב "והמן נבעת מלפני המלך והמלכה" [ובעל חמד"י סידר מ'תא חזי' ועד 'והמן נבעת']. | אור יקר תצוה סימן ג, עמ' קסב - קסד.

ב. ענין זה נזכר שוב בהיכלות פקודי רסב, ב. בסוף היכלות דקדושה בהיכל השביעי בקדושה שבו סוד התפלה ואחר התפלה סוד הוידוי, פירש סודו על דרך השעיר והסימן מהזמנת המלך והמן.

ללמוד כלל המאמר יש להתחיל רסב, א "בטר דסיים קאים על רגלוי לאודאה" ועד רסב, ב "זכאה איהו מאן דידע". ולהצטמצם בדרוש אסתר יש ללמוד רק קטע רסב, ב "ורזא דא הכי נמי קרבנא" | אור יקר פקודי סימן טו, עמ' שכט - של.

ג. ותלבש אסתר מלכות - התלבשות אסתר ומרדכי בעולם הזה בלבושי גן עדן - מאמר זה הוא חלק מ'רב מתיבתא' המסודר בפרשת שלח, שבו רשב"י והחברים עולים לגן עדן ושומעים את דרכי העולם העליון מפי רב מתיבתא. מן הסודות המרכזיים שבו הוא הגוף החדש או הלבוש החדש שמתלבשים בו הנשמות בעולם העליון. הנדרש רבות על פרשת יהושע הכהן הגדול שהיה לבוש בגדים צואים. רשב"י שואל מן השליח אם יש גם צדיקים בעולם הזה הזוכים ללבוש זה, והוא עונה לו במדרש מרדכי ואסתר. כלל חטיבת ריש מתיבתא הוא מדף קסא, ב ועד. למאמר זה יש להתחיל בדף קסט, ב "אמר לי רבי שמעון וודאי ידענא" ועד דף קסט, ב "דתרווייהו יקומון כחדא" | אור יקר חלק י"ד ינוקא סימן ו, עמ' קז - קח.

ד. על דרוש זה חזר רבי יצחק בפרשה שלאחריו, בהזוהר בפרשת חקת מדף קפג, א וידבר העם באלהים ובמשה.. פרשה דא.. רבי יצחק פתח ועד קפג, ב "והא מילין אילין אסתלקו לאתר אחרא". במאמר זה מבואר יותר במה זכתה אסתר למדרגה זו וקישורו למניעת דיבור לשון הרע באלהים ובמשה שגורם לצרעת שהוא פגם הגוף ולעומת זאת אסתר בשתיקתה זכתה ללבוש מלכות. |

אור יקר חקת סימן ט', עמ' סט.

רעיא מהימנא: מאמרים עיקריים

ה. אסתר לא נפגמה מאחשורש - רעיא מהימנא מצוות הוצאת שם רע. נדפס בזוהר כי תצא חלק ג רעה, ב ועד רעז, א. | אור יקר חלק ט"ז רעיא מהימנא א סימן כ"ב, עמ' קנה - קס.

תיקוני זוהר: מאמרים עיקריים

ו. השכינה נקראת פורים על שם יום הכיפורים, וסוד שמירת אסתר מאחשורש ונקמתה בהמן - מאמר זה הוא חלק מתיקוני זוהר תיקון כ"א החורז רבים מענייני התורה ומפרשם ככינויי השכינה, ובו חורז כמה עניינים שנדרשו בזוהר ובתיקונים וברע"מ מענייני הפורים בדרוש אחד, כניסת אסתר לפני ולפנים, ושמירתה לבעלה אע"פ שנדמה שנטמאה, וסוד הצלתה מהמן הרומז על כל קומת הסטרא אחרא.. יש להתחיל מדף נז, ב "ואיהי יום הכיפורים" ועד דף נח, ב "דמחאת למצראי חמישים מכות" | אור יקר תיקוני זוהר ה' בבא מציעא שער ט סימן ב - ג, עמ' רסב - רסז.

ז. סוד פורים ומחיית עמלק בי"ד וט"ז בסוד פסוק כי יד על כס יה וסוד כ"ח הידיים - הקדמת תיקוני זוהר יג, א | אור יקר תיקוני זוהר ג שער ז סימן ט עמ' פג.

ח. המן הוא ס"מ וכאשר ניתן לו רשות לנסות את הצדיק ולא יכול לו אומר וכל זה איננו שווה לי - תיקוני זוהר חדש סז, ב - סח, א | אור יקר תיקוני זוהר א עמ' רמו - רמח.

סימני מגילת אסתר בסוד העליון

[חלק זה לא נערך כעת]

קטעים בזוהר השייכים לענייני פורים

סוד המן ועשרת בניו בעשר ספירות דקל' - תיקוני זוהר חדש סז, ב

ראש השנה חנוכה ופורים בנה"י - תיקוני זוהר חדש נח, א

משלוח מנות - בלק רד, א.

רמ"ק

מקום פורים בסדר המועדים לפי הספירות:

א. שיעור קומה ערך זמן (פורים בהוד)

ב. אור יקר משפטים סימן ד עמ' רסה (ר"ה חנוכה פורים נה"י). ומציין שם לפרשת אמור ופרשת יתרו.

ג. אור יקר תיקונים שער א סימן ג כרך א דף י"ב (ב' לשונות חנוכה בהוד ופורים בנצח או חנוכה בנצח ופורים בהוד ופורים שושן נצח הנאחז איתו. ועי' כתבי האריז"ל המבואר לחנוכה שדנו בזה)

ד. טעם פורים בחודש אדר לפי סדר החדשים בקוי אלכסון אדר מערבית דרומית יחוד מלכות בחד אסתר חוט של חסד - אור יקר אחרי מות סימן ד', עמ' י.

ה. ימים טובים דרבנן במלכות כפורים או יו"ט שני - אור יקר רעיא מהימנא עמ' כח.

ענייני סיפור נס פורים ומגילת אסתר ומנהגיו

א. התלבשות ההשגחה באחשורש ומציאת אסתר חן בעיניו - אור יקר פרשת וישב בפירוש הפרשה סימן י"ב ד"ה ויוסף הורד מצרימה.

ב. סוד למנצח על אילת השחר באסתר - ספר גירושין אות ע"ב.

ג. סוד מגילת אסתר ביחס לשאר מגילות - אור יקר פרשת תרומה סימן י', עמ' ק"ב.

ד. טעם אמירת קדושה דסדרא בליל פורים - ספר גירושין אות פ"ט (המשכת הקדושה מכתר ועד מל' ומתבטלים הקליפות. ולכן אומרים אחר התפלה לבטל

מקטרגים על התפלה. ובפורים שנתבטל הקליפה לחזק ביטול זה)

ה. יתרון האור מן החושך וכו' שאלמלא המן לא נמצא פורים - אור יקר תזריע סימן ז עמ' קצח

סידור ענייני פורים לפי דברי רמ"ק

ראה בכל הזוהר המצוין למעלה באור יקר.

ואתחיל לסדר יסוד הפורים לפי העולה מכלל דבריו, בצירוף דבריו ממקורות אחרים באותם היסודות.

א. עיקר סוד הפורים הוא ניצחון הקדושה על קליפת עמלק והמן וביטול הקליפה הזו, ולפיכך אומרים ואתה קדוש אחר מקרא מגילה כי סגולת אמירת הקדושה הוא המשכת אור מן הכתר המבטל את הקליפה ולפי שהתעורר הענין במקרא מגילה אנחנו מתפללים שיגמור דינו (ספר גירושין סימן פ"ט).

ב. מלחמת עמלק קשה מכל מלחמות האומות לפי שאיננו מתייחס לשר פרטי של שרי האומות אלא מלחמת עמלק הוא התגברות סמאל בעצמו (אור יקר זוהר ויקהל סימן א') ולפיכך לא תיתכן מחייתו לשעה כענין ביעור חמץ שהוא מסוד י"ד החיצוני בבינה אלא מחייתו הוא בסוד י"ד הפנימי שהוא בחכמה ובכתר ולכן י"ד וט"ו של פורים עליון על י"ד וט"ו של פסח וזה לא יהיה אלא לעתיד (אור יקר תיקוני זוהר ג שער ז סימן יח)

ג. סוד סיפור מגילת אסתר הוא שהשכינה היא אסתר מפילה שיח נפשה לפני התפארת הוא המלך לרחם על בניה ולהצילם מן הס"מ (אור יקר תרומה סימן י'). וכל הסיפור התחתון של אחשוורש הוא שבו היה התלבשות ההשגחה באותו שעה בסוד גלות השכינה וכל האמור באחשוורש אמור על התלבשות הספירות בו (אור יקר וישב סימן יב)

ד. בקשת רחמים העליונה הוא שיומשך חוט של חסד אל השכינה לעומת עמלק שמתגבר בגבורה ונאחז בהוד ועל זה התפללה למנצח על אילת השחר (ספר

גירושין אות עב עיי"ש סוד כל המזמור והמשכת כל המדרגות אליה), בסוד כאשר ירים משה יד ימינו וגבר ישראל (אור יקר בשלח סימן יז), ולפיכך נעשה פורים באדר שהחודש הזה הוא סוד מערבית דרומית שהוא חוט של חסד (דרומית) הנמשך אל המלכות (מערבית) (אור יקר אחרי מות סימן ד).

הפשטת לבושי התורה, בתיקוני זוהר ושם שיתענגו כפשוטו ביוה"כ, ואין קושיא משינוי התורה ומציין לשיעור קומה ואלימה.

עוד יש להרחיב ביסודות המבוארים בזוהר שם, ובפרט בענין לבוש הצדיקים ולבוש התורה.

אריז"ל

מקורות עיקריים

א. שער הכוונות ענין פורים (ספר שער התפלה עמ' שפ"ד - שפ"ו)

ב. שער ההקדמות "דרוש קטן בהארת יסוד אבא הנקרא מרדכי" (אהבת שלום עמ' רצז, בדפוס ישן דף נג ע"ב)

ג. פרי עץ חיים שער ר"ח חנוכה ופורים פרק ה' - ו'.

ד. מחברת הקודש שער הפורים

הרחבה להבנת דרושי הכוונות

יש ללמוד

א. ביאור מצבי הנוק' בזמני הגלויות והגאולה:

עץ חיים שער ל"ו - מיעוט הירח, פרק א' וב'. (שער ההקדמות דרוש בענין שינוי זמני הנוק' - מהדורת אהבת שלום עמ' רפ"ח). (דרוש זה הכרחי גם להבנת תחילת כוונות פסח)

ב. סוד הנסירה והתרדמה:

שער הכוונות ראש השנה דרוש א'

שער הכוונות דרושי הלילה דרוש ב - ג (בספר שער התפלה ענין שכיבת הלילה עמ' קצד)

הערות

[א] הרמ"ק באור נערב חלק ג' פרק ג' אות ו' ספר בין הספרים המאוחרים שראוי ללמוד 'מדרש מגילת אסתר מהזוהר'. ולא ידעתי כוונתו, ועכ"פ משמע ממנו שזהו חיבור מאוחר לזוהר. בשנת יפת"ח/תצ"ח נדפס בשלונקי ספר זוהרי חמה "והוא חמש מגילות מהזוהר", והחלק על אסתר חזר ונדפס בלמברג תרכ"ה אך מאמרי הזוהר על אסתר שם אינם אלא לקט לפי סדר בעל חמדת ימים ללימוד בימי הפורים, והוא סידר א. זוהר תצוה על השעיר (אות א') ב. זוהר שלח על ותלבש אסתר (אות ג'). רעיא מהימנא כי תצא, ד. רעיא מהימנא כי תצא. ומתקוני זוהר סידר שם ללימוד ליל פורים,]

[ב] וראה דברינו במבוא לזוהר חנוכה מה שכתבנו שם על מיעוט הזכרת חנוכה בזוהר. ועיקר הדברים שהזוהר נסדר כמדרש על התורה ואין לצפות ממנו לקבוע דבריו על מה שאין לו עיקר בתורה. לענין פורים לפי שיש לו ספר במקרא הרי אע"פ שאין בידנו זוהר מסודר על אותו הספר הרי הזוהר בדרכו מביא הרבה פסוקים ממגילת אסתר במדרשי התורה, ואף דורש בהם גופי תורה חשובים כאשר נסדר. ובכל זאת איננו מעמיד דבריו על חג הפורים עצמו, ובספר תיקוני זוהר ורעיא מהימנא מצאנו הזכרת חג הפורים כחג.

[ג] ויש לעמוד היטב על הקשר בין הדרושים שבאות הקודם ובין תיאור אסתר ככינוי השכינה, שיש בהם קשרים גלויים וגם סמויים, ויש לעמוד על היחס בין דרושים המפרשים את אסתר ההיסטורית של המגילה והנס הנעשה לה והלוקחים אותה כסמל אל השכינה עצמה, והיחס בין זה לזה.

[ד] ושורש לדרושים כאלה נמצא בגמרא ושאר מדרשי חז"ל, וגם כאן יש לעמוד עד כמה הכל סמל ומשל ובאיזה מידה יש כאן פירוש לסיפור המגילה עצמו או למצוות הפורים.

אם רעב שונאך האכילהו לחם

וזהר תצוה חלק ב דף קפד, ב

אור יקר תצוה סימן ג', עמ' קסב – קסד

הסולם תצוה מאמר ב' השעירים אות ק – קח

מאמר זה הוא חלק מדרושי הסבא מפרושי מדברא ורשב" על סודות מועדי חודש השביעי, המסודר בוודר פרישת תצוה. והוא חלק ממאמרי יום הכיפורים אשר שם, והעתקנו אותו כפי שמסדרנו אותו במקומו במאמר 'אבן טבא בנהירו דלעילא' מפרק ג' ועד פרק ה', למען יהיה ענין שלם המבאר את סוד השעיר ודרוש אסתר המתבאר לפי החידושים שחידש הסבא כאן בסוד השעיר, והעתקנו מתא חזו' ועד 'תא חזו' שהוא סימן הפנימי בוודר להתחלת ענין חדיש. אך עיקר דרוש אסתר הוא פרק ה'. מובן שאחר שדרש הוודר את הזמנת אסתר להמן בסוד השעיר יש להרחיב עוד יותר בהבנת כל ענייני השעיר, אך לצמצם מעט באנו. (וכאופן זה סידר גם בחמד" בלימוד לפורים)

בפרק א' מחדש הוודר כי סוד השעיר איננו נתינת חלק לסטרא אחרא בלבד, אלא הוא גם סעודת המלך ובניו הרמוז בשעיר לה, ולפי שלא יתערב השטן בשמחת המלך נותנים לו חלק סעודתו בנפרד. מכך מרוויח הוודר שאין העיקר שליחת קרבן לעזאזל אלא העיקר הוא ביאת המלך לסעודת בניו שהוא סוד יום הכיפורים הנקרא ביאת אימא עילאה להיכלל לשמוח עם בניה, כאשר מבאר בפרק ד', ולא נשלח שעיר לעזאזל אלא להרחיקו מאותו מעמד של היחוד.

את כל זה מוצא הוודר בפרק ה' בסיפור הזמנת המן לאסתר, על פי מאמר רבי יהושע שהזמינה אותו על פי הכתוב אם רעב שונאך האכילהו לחם וגו' כי גחלים אתה חותה על ראשו. ומפרשו שהוא נתינת חלק להמן ואז יוצא המן וגשאר המלך והמלכה בלבדם והמלכה שואלת בקשת בניה מאת המלך, והוא דורש את כלל בקשתה על הגלות, שאפילו בזמן הזה שאין עבודת יום הכיפורים מתקיים מכל מקום מתקיים כל הסדר הזה ביום הכיפורים למעלה, והקב"ה גוזר על ביעור הרע הרמוז בהמן והוא נבעת ונתלה. (ואע"פ שלפי פשט הסיפור היה המן נמצא שם בשעת בקשת אסתר ואמרה איש צר ואויב המן הרע הזה, דורש הוודר ממה שיצא במשתה הראשון שמבחינה מסוימת היה המשתה הראשון לסלק אותו מן היחוד).

ואחר שנדחה השטן ממילא מתעורר השמחה והוא התחלת התנוצצות שמחת חג הסוכות וגם משחמה זו אנתנו מחלקים לשבעים שרי האומות מפרי החג. ועל זה מדבר בפרק ו'. מכל אלה יצא לנו כי מעשה פורים שמרגעי השיא שלו ביאת אסתר אל המלך והזמנתה את המן הוא הוא המעשה של יום הכיפורים וכי השמחה הנובעת מאחרי יום הכיפורים הוא השמחה של סוכות והשמחה של פורים וכי בקשת אסתר מן המלך הוא הבקשה העיקרית על הגלות וכי אע"פ שעוד לא ראינו בענייני המלך גזר על היהודים כטוב בעיניהם ואומר לתלות את המן.

כאן אם כן הקשר הראשון שבו הפורים הוא יום כיפורים ושמחתו הוא שמחת שמיני עצרת והיותו מבטיח את הכרתת שם עמלק מן העולם ועשיית שם גדול לה. [לשונו שענין המן הוא 'סימן' לענין זה, ולא שמפרש את מעשי אסתר עצמה על דרך זה, ויל"ע]

פרק ג: בסעודת המלך ובניו נותנים חלק למקטרג שיפרוש משם.

א.

השעיר הוא חלק לסט"א שיתעסק בו.

תא חזי: ההוא שעיר דמשדרי ישראל לההוא מדברא, בגין למיהב חולקא לההוא סטרא אחרא לאתעסק בהדיה (כמ"ש בפרקי דרבי אליעזר פרק מ"ז. ובווהר בהרבה מקומות. וראה רמב"ן, ו).

ב.

למה נצרך השעיר לה?

ואי תימא תרין שעירין אמאי הכא חד ליי' (ויקרא מז, ח: גורל אחד ליי' וגורל אחד לעזאזל), וחד לההוא סטרא אחרא. תינח ההוא שעיר דסטרא אחרא, ליי' אמאי?

ג.

משל למלך שקרא לסנטירא לענוש לבנו והתפייס הבן עשה סעודה לו ולבנו ונתן לסנטירא חלק שלא יתערב בסעודתו עם בנו.

אלא, למלכא דהוה יתיב בדינא על בריה.

קרא לסנטירא, ההוא דעביד תדיר דינא בבני נשא, בגין דיזדמן למעבד דינא בבריה.

ההוא סנטירא חדי, ועאל בבי מלכא ואכיל תמן.

כיון ראשגח בריה, אמר "ודאי לא עאל סנטירא דא בבי אבא אלא בגין דארגזי מלכא עלי".

מה עבד, אזל ואתפייס בהדיה.

כיון דאתפייס בהדיה, פקיד מלכא למעבד סעודתא עלאה ליה ולבריה, ופקיד דלא ידע ביה ההוא סנטירא.

לבתר עאל ההוא סנטירא, אמר מלכא: "השתא אי ינדע דא מסעודתא

דאתקינית לי ולברי, יתערבב פתורא".

מה עבד, קרא לממנא, אמר ליה "אתקין מדי ותשוי קמאי, ותשוי קמי ההוא סנמירא, בגין דיחשיב דסעיד קמאי מדילי, ולא ינדע בההוא סעודתא יקירא דחדווא דילי וברי, ויטול ההוא חולקא ויזיל ליה, ויתפרש מחדווא דסעודתא דילי".

ואי לאו דעבד הכי מלכא, לא יתפרש ההוא סנמירא מבי מלכא.

ד.

כך ציוה הקב"ה לתת חלק למקטרג שיחשוב שאוכל מסעדותו

ובגין כך אמר קודשא בריך הוא: אומינו תרין שעירין, חד לי וחד לההוא דלטורא, בגין דיחשיב דמסעודתא דילי קאכיל, ולא ינדע בסעודתא דחדווא אחרא דילן ויטול ההוא חולקא ויזיל לארחיה ויתפרש מביתי.

פרק ד: אימא עילאה מאירה על השמינה

א.

כאשר שורה אימא בעולם הזה מוצאת הארת פנים ולא מקטרג

כיון דאמא עלאה עלמא דאתי אתי למשרי גו היכלא דעלמא תתאה אשכח נהירו דאנפין ולא אשכח דלטורא ולא מארי דדינין לקמיה.

ב.

אז מוציאה כל הברכות ומאירה לכל

כדין אפיק כל ברכאן ואנהיר לכלא וכל חידו אשתכח וישראל נטלי מאינון ברכאן.

ג.

כאשר האימא רואה את השכינה שמחה עם בניה מברכת את השולחן.

דהא כד עלמא דאתי עאל להיכלא דעלמא תתאה, ואשכח דחרי ההוא עלמא תתאה עם בנוי בההוא סעודתא עלאה, כדן איהו בריך פתורא, ועלמין כלהו מתברכאן, וכל חידו, וכל נהירו דאנפין אודמנו תמן.

ד.

זהו סוד לפני הויה תטהרו.

הדא הוא דכתיב: (ויקרא טז, ל) לפני יי' תטהרו.

פרק ה: גחלים אתה חותה על ראשו

א.

השעיר ניתן לעזאזל כדי שהקב"ה יקח את הגורל לה'

כתיב (ויקרא טז, ח) ונתן אחרן על שני השעירים גורלות, גורל אחד ליי' וגורל אחד לעזאזל.

דא איהו ההוא חדוא דההוא דלטורא בגין דקודשא בריך הוא ימיל עמיה גורל וזמין ליה (דריש גורל לה' וגורל לעזאזל, שהמקטרג סובר שה' ממיל עמו חלקו וגורלו, כלשון ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומך גורלי).

ב.

השטן אינו יודע כי גחלים אתה חותה על ראשו.

ולא ידע דנור דליק אמיל על רישיה ועל עמא דיליה, כמה דאת אמר (משלי כה, כ"א: "אם רעב שנאך האכלהו לחם ואם צמא השקהו מים", ושם כ"ב:) כי גחלים אתה חותה על ראשו.

ג.

סימן לדבר אסתר שהזמינה להמן ושמח

וסימנך (אסתר ה, י"ב) אף לא הביאה אסתר המלכה עם המלך אל המשתה אשר עשתה כי אם אותי (ראה מגילה טו, ב "יבוא המלך והמן אל המשתה, ת"ר מה ראתה אסתר שזימנה את המן.. רבי יהושע אומר מבית אביה למדה, שנאמר אם רעב שונאך האכילהו לחם וגו').

וכתיב (אסתר ה, ט) ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב, בהוא חולקא דנמיל ואזיל ליה (והוא רומז שהסמטא אחרא לוקחת חלקה והולכת לה ואז המלך פנוי לשמח עם המלכה ביחוד).

ד.

כאשר יבוא המלך למלכה תבקש ממנו על בניה

ולבחר כד אתי מלכא עלאה לבי מטרוניתא, מטרוניתא תבעת עלאה ועל בנהא מן מלכא (כמו שמביא להלן מדונמא דאסתר).

ה.

גם בזמן הגלות מבקשת השכינה ביום הכיפורים על בניה.

ואפילו בזמנא דישראל בגלותא וצלו צלותין בכל יומא, אידי סלקא ביומא דא לקמי מלכא עלאה ותבעת על בנהא (תפלת אסתר נדרש בוודר גם על בני הקב"ה על גלות השכינה בלילה ושם כי הוא מתנחם ביציאתו אל גינת הביתן להשתעשע עם הצדיקים בחידושי תורה מחצות לילה ואילך, עי' זוהר ויקהל, קצו, ב "וקודשא בריך הוא לית ליה נייחא עד דעאל לגנתא דערן לאשתעשעא בנשמתהון דצדיקיא. וסימן (אסתר ז:ד') כי נמכרנו אני ועמי וגו'. ויאמר המלך מי הוא זה וגו', והמלך קם בחמתו ממשתה היין אל גנת הביתן וגו'. וכן ברעיא מהימנא פנחס רטו, ב: "ובאלין ריון אתמר וראיתיה ובהוא זמנא סליק מניה רוגזא דבריה (אסתר ז) וחמת המלך שכבה ויימא לה מלכא בצלותא דעמידה קמיה (שם ה) מה שאלתך ויתן לך ומה בקשתך, בההוא זמנא שאלתא על פורקנא דילה ובנהא עמיה הדא הוא דכתיב (שם ז) נתת לי נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי".

ו.

ואז נגזר כליון השטן לעתיד לבוא.

וכדין אתגזר כל אינון נוקמין דזמין קב"ה למעבד עם אדום ואתגזר היך זמין דלטורא דא לאתעברא מעלמא, כמה דאת דאת אמר (ישעיה כה, ח) בלע המות לנצח וגו'.

ז.

סימן בקשת אסתר כי נמכרנו וגו'

וסימנך בזמנא דגלותא (אסתר ז, ד) כי נמכרנו אני ועמי לחשמיד וגו' כי אין הצר שוה בנזק המלך (מפרש כפירוש רש"י והגמרא שאין הצר מתחשב בנזק שיחיה מן הגזירה אל המלך עצמו, ומפרש סודו בנמשל לגבי הקב"ה).

ח.

אין הצר שוה בנזק המלך כי שמו נקרא עלינו

מאי בנזק המלך? כמה דאת אמר (יהושע ז, ט) והכריתו את שמנו מן הארץ ומה תעשה לשמך הגדול. דהא שמא עלאה לא אתקיים בקיומיה, ודא הוא בנזק המלך.

ט.

ואז נבעת המן

וכדין (אסתר ז, ו) והמן נבעת מלפני המלך והמלכה.

פרק ו: מיום הכיפורים מתגלה שימחת החג.

א.

מיום הזה והלאה השמחה בגילוי

כד נהירו אפין וכל חידו אשתכח וישראל נפקי לחירו בהווא יומא, כדין

מההוא יומא ולהלא חדוא באתגליא.

ב.

אפילו הסטרא אחרא מצטרפת לשמחה כיון שרואה שאינו יכול לשלוט עלינו.

דאפילו ההוא סטרא אחרא חדי בחדוא דלחון, ואתהדר למהוי בחדוא עמהון, דכיון דחמי דלא יכיל עמהון לשלמאה עלייהו, כדיון בעי למחדי עמהון מכאן ולהלא.

ג.

כשם שנתנו חלק לשטן כך נותנים לשאר העמים.

כמא דיהבו ליה חולקא לאתפרשא מנהון הכי נמי יחבין לשאר עמין בגין לאתפרשא מנהון לתתא (כמ"ש).

והתודה עלי

זוהר פקודי היכלות דקדושה רסא, ב – רסב, א

אור יקר פקודי סימן טו, עמ' שכט – של

הסולם פקודי היכל קדש קדשים אות תתכח – תתלא

מאמר זה הוא חלק מהיכלות הזוהר הנדפסים בפרשת פקודי, אשר בו הזוהר מספר על שבעה היכלות הנמצאים בעולם עליון ומתאר את כל אחד מהם שבעה היכלות אלה רמוזות במגילת אסתר כי הם שבע הנערות הראויות לתת לה מבית המלך. הזוהר גם מספר כיצד המתפלל בתפילתו עובר דרך כל ההיכלות האלה עד שהוא מגיע אל שער החצר הפנימית שבו הוא מפיל תחינתו לפני המלך. והזוהר מדריך את תפילת המתפלל בכל הדרך שהוא עולה בה, עד אשר בסיום כל הסדר הוא חוזר מן המלך ורוב שפע ברכה בידו, כרמוזו במגילת אסתר בערב היא באה ובבקר היא שבה. וכאשר האדם יוצא מלפני ה' הוא צריך לדעת כיצד לחלק את השפע שהוא קיבל לכל הראויים אל השפע הזה, ואף לתת חלק לסטרא אחרא, כאשר למדנו גם למעלה.

בסדר התפלה החלוקה הזו היא כלל מהלך התפלה אחר סיום העמידה, וחלוקת חלק הסטרא אחרא הוא הוידי שמתוודה האדם אחר התפלה. בסיפור זה חוזר הזוהר לסוד השעיר שעליו מתוודה הכהן את כל עוונות בית ישראל, הרי כי הוידי הוא המלת החטא על ראש השעיר, וכך יש לאדם לכוון בתפלתו כאשר מתוודה שהוא פועל את פעולת השעיר לעזאזל לתת לו את חלקו, וגם כל זה חוזר הזוהר לרמז בפסוקי אם רעב שונאך וגו' יבוא המלך והמן וכו'.

למדנו אם כן את כלל סדר עבודת השעיר הלכה למעשה גם בזמן שאין בית שהוא מתקיים על ידי הוידי של המכוון הנכנס להיכלות הפנימיות, שהוא צריך ללמוד את דבר אסתר כיצד להזמין את המן וכיצד לתת לו את חלקו על ידי הוידי.

השכינה מחלקת חלק לכל וגם לסט"א

א

בערב מחלקת השכינה משפעה לכל, ואפילו לסטרא אחרא.

(אסתר ב, י"ד) **בערב היא באה** – היינו דכתיב (משלי לא, טו) **ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה**, מההוא רבויא דברכאן וקדושה ותוספת קדושה דקא נטלא, כמה דאת אמר (בראשית מ"ט, כ"ז) **ולערב יחלק שלל**, אפילו חולקא לכולא, חולקא אחרא לסטרא אחרא, חולקא בלחודהא.

ב.

חלק הס"א הוא חטאי האדם שקישר את היחוד והודה על חטאיו.

ורזא דא רזא לבני מהימנותא.

חולקא דסמרא אחרא מסאבא, כל אינון חטאין וכל אינון חובין דההוא בר נש דקשר קשרין דיחודא, דאתודה עלייהו. כללהו שריין עליה דסמרא אחרא ואינון חולקא ואחסנתא דסמרא אחרא מסאבא.

ג.

אם אינו מתוודה יוכל המקטרג לשלוט אליו ואם מתוודה ניתן כל חטאיו לחלק הס"א.

ואי לא אודי עליה אשתכח מקטרגא ויכיל ליה.

ואי אודי על כל חוביו בההיא צלותא דיחודא קשר קשרין ואתברכאן עלאי ותתאי.

ומההוא צלותא, חולקא דסמרא אחרא כל אינון חובין וחטאין דאודי עלייהו ונטלא לון לחולקיה.

ד.

וזה סוד השעיר שהתוודה עליו ונשא עוונותיו

ורזא דא שעיר, דכתיב (ויקרא ט"ז, כ"א) והתודה עליו את כל עונות וגו'. וכתיב ונשא השעיר וגו', דא הוא חולקיה ועדביה ואתחסנתיה.

ה.

אם חוזר אדם לסורו הוא חוטף בחזרה את חלקו מהס"א והם מקטרגים עליו.

ואי ההוא בר נש תב לסורחני דחוביו, ווי ליה, דכלהו נטיל לון מההוא סמרא בעל כרחיה.

ומגו דנטיל לון מהאי סמרא בעל כרחיה, כדין אבאיש ליה, ואתהפך עליה מקטרגא וקטריג ליה.

וכד אודי עלוי נטיל לון ההוא סמרא אחרא, ואיהו עדביה וחולקיה.

ו.

והוא סוד הקרבן שמתודוה עליו והוא חלק הסט"א הניתן בבשר הקרבן על ידי הוידוי.
ורוא דא הכי נמי קרבנא, דבעי לאודאה על ההוא קרבנא כל חובוי וחטאוי
למיהב חולקא למאן דאצטריך.

קרבנא כלא לסטרא דא, חולקא דקודשא ורעותא דקדושא. ולסטרא דא
ההוא חולקא דאינון חובין וחטאין דאתייהבו בהודאה על ההוא בשרא
דקרבנא, כמה דכתיב (משלי כה, כא) אם רעב שונאך האכילהו לחם ואם צמא
השקהו מים כי גחלים אתה חותה על ראשו וי"י ישלם לך.

ו.

סימן לדבר הזמנת אסתר להמן.

וסימניך (אסתר ה, ד) יבא המלך והמן אל המשתה.

זכאה איהו מאן דידע ארחיה למיהך בארח קשומ.

ותלבש אסתר מלכות

זוהר שלח י"ב מתיבתא, חלק ג קסט, ב

אור יקר חלק י"ד ינוקא סימן ו, עמ' קו – קח

הסולם מאמר לבושין דההוא עלמא אות רכח – דלב

שאלת רבי שמעון לשליח ותשובתו

א.

ר"ש שואל האם יש בעולם הזה אדם שהתלבש בגוף הגן עדן

אמר ליה רבי שמעון, ודאי ידענא דאתון מלובשין תמן בלבוש יקר דגופא דכיא קדישא, אי הוה כגוונא דא בהאי עלמא בר נש דאתחזי בההוא גופא כגוונא דאתון קיימין בההוא עלמא?

ב.

תשובת השליח ששאלה זו שאלו שני צעירים שהתלבשו ביניהם לפני ראש הישיבה ותשובתו שיש.

אמר ליה: מלה דא שאילו קמי רב מתיבתא תרין עולמין דאתלבשו ביננא בתר דסבלו צערא על חובא חדא דלא אתחזי לגלא.

ושאילו דא קמי רב מתיבתא, ואיהו אמר דהא הוה בהאי עלמא הכי.

ג.

אסתר לבשה מלכות שהוא רוח הקודש לבוש העולם הבא.

מנא לן, דכתיב (אסתר ה, א) ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות, אתלבשת בההוא דיוקנא דההוא עלמא.

מלכות – דא רוח קודשא (כמ"ש מגילה יד, ב ושם טו, א "בגדי מלכות" מיבעי ליה! אמר

רבי אלעזר אמר רבי חנינא: מלמד שלבשתה רוח הקדש. כתיב הכא: "ותלבש", וכתיב התם: "ורוח לבשה את עמשי", דהא מלכות שמיא נשיב רוחא מההוא רוחא דאזירא דההוא עלמא.

ד.

כאשר נכנסה לפני אחשוורש פרחה נשמתו שנדמית לבר אלהין

ואתלבשא ביה אסתר, וכד עאלת קמי מלכא אחשוורוש וחמא ההוא לבושא דנהורא דיוקנאה דאמי לברן אלהין (לשון הכתוב דניאל ג, כ"ה "וריה די רביעאה דמה לבר-אלהין"), פרחת מניה נשמתא לפום שעה (בגמרא).

ה.

גם מרדכי יצא בלבוש מלכות שהוא צורת העולם הבא

מרדכי אופ הכי, דכתיב (אסתר ח, טו) ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות – לבוש מלכות ודאי, דיוקנא דההוא עלמא.

ו.

לפיכך נפל פחד מרדכי עליהם.

ועל דא כתיב (אסתר ט, ג) כי נפל פחד מרדכי עליהם – פחד מרדכי ולא פחד אחשוורוש.

לבוש האוויר ועטרת המלכות

א.

ר"ש: דברים הללו מתוקים ואשרי חלקי.

אמר רבי שמעון כמה מתיקין מלין אלין, זכאה חולקין, ודאי ידענא דצדיקייא בהאי עלמא אתלבשן בלבושא דאקרי לבוש מלכות, והכי הוא ודאי.

ב.

מאוויר גן עדן מתלבשים הצדיקים ואח"כ נעשה עטרה על ראשם.

אמר ליה: אוירי דגנתא דעדן, נשיכו דרוח קודשא אינון, וביה מתלבשן צדיקייא כגוונא דהוו בהאי עלמא, ולבתר רוח קודשא שראת על רישא דכל חד וחד ואתעביד ליה עטרה.

ג.

וכן היה למרדכי מקודם לבוש מלכות ואח"כ עטרת זהב.

וכך הוה למרדכי, דכתיב בלבוש מלכות – דיוקנא דההוא עלמא, ולבתר ועטרת זהב גדול – , דא עטרת דשראת על רישיהון דצדיקייא בההוא עלמא.

ד.

וכן כאשר קיבלו ישראל את התורה התלבשו בלבוש זה.

כד קבילו ישראל אורייתא כגוונא דא הוה להון, עד דכתיב בהו (שמות לג, ו) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב – אתפשטו מההוא לבושא.

ה.

וכן יהושע הכהן הגדול הסירו הבגדים הצואים שהם לבושי העולם הזה.

וכן כתיב ביהושע כהנא רבא (זכריה ג, ד) הסירו הבגדים הצואים מעליו, וכתיב (זכריה ג, ה) וילבישוהו בגדים – אלין לבושין דההוא עלמא.

ו.

כל עוד שהגוף קיים בקבר אין הרוח מתלבש בלבוש העולם הבא.

מהבא מלין קדמאין, ומהבא כל זמנא דגופא דהאי עלמא קיימא בקברא בקומא, לא אתלבש רוחא בלבושא דההוא עלמא, דכתיב ויסירו הבגדים הצואים מעליו – בקדמיתא, ולבתר וילבישוהו בגדים.

ז.

מלאך ה' עומד הוא העטרה הנקראת מלאך ה' העומד על ראשו.

ומלאך יי' עומד – מהו עומד? אלא דא הוא עטרה, דאקרי מלאך יי', דקיימא על רישיהון דצדיקייא, ודא איהו עומד, עומד על רישא לעילא, לבתר דאתלבשן בלבוש יקר.

ח.

אין שני גופים עומדים כאחד אלא כאשר עובר גוף העולם הזה מקבל לבוש העולם הבא.

תרין גופין כחדא לא יכלין למיקם. כל זמנא דהאי קיים רוחא לא מקבלא אחרא, אתעבר דא הא אחרא זמינא מיד ודאי, דא נפיק ודא עאל.

ט.

וכן בעולם הזה יצר טוב ויצר הרע אינם עומדים כאחד.

כגונא דיצר הטוב ויצר הרע בהאי עלמא, לא בעי קודשא בריך הוא דתרווייהו יקומון כחדא.

ותלבש אסתר מלכות

זוהר חקת קפג, א – קפג, ב

בזכות ששמרה לשונה זכתה אסתר ללבוש רוח הקודש

א.

וידבר העם באלהים ובמשה למה העליתונו ממצרים וגו'.

פרשתא דא באתר אחרא אסתליק, עם אינון מי מריבה דמשה ואהרן.

ב.

רבי יצחק פתח (אסתר ה, א) ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות ותעמוד בחצר בית המלך הפנימית וגו'.

תנינן (מגילה ז, א ע"ש) מגלת אסתר ברוח הקודש נאמרה, ובגיני כך כתובה בין הכתובים.

ויהי ביום השלישי – דאתחלש חילא דגופא, והא קיימא ברוחא בלא גופא, כדון ותלבש אסתר מלכות.

מאי מלכות? אי תימא בלבושי יקר וארגוונא, האי לאו אקרי הכי, אלא ותלבש אסתר מלכות, דאתלבשת במלכות עלאה קדישא, ודאי לבשה רוח הקדש.

ג.

מאי טעמא זכתה להאי אתר? בגין דנמרא פימא דלא לחוואה מדי, הדא הוא דכתיב (אסתר ב, כ) אין אסתר מגדת מולדתה ואת עמה.

ואוליפנא, כל מאן דנמיר פומיה ולישניה, זכי לאתלבשא ברוח קודשא. וכל

מאן דסמי פומיה למלה בישא, הא ודאי ההוא מלה בישא עליה, ואי לאו הא נגעים או צרעת דמוקדין כחויא, והא אוקמוה.

ד.

וידבר העם באלהים ובמשה – דאמרו מלה בישא, ובתרגום ועם משה נצו. למה העליתונו – שוו כל אנפייא שווין, בגין כך אודמן לגבייהו חוויין דמוקדין לון כאשא ועייל אשא לפומייהו ונפלין מתין.

ה.

רבי חייא אמר: חווין הוו אתיין ומלחשן בפומייהו, ונשכין ומתין. מאי מלחשן? כמה דאת אמר (קהלת י, יא) אם ישוך הנחש בלא לחש – אשא הוה מלחמא בפומייהו, ונשכין ושדיין אשא בהו, ואתוקדאן מעייהו ומתין. והא מלין אלין אסתליקו לאתר אחרא.

שם טוב על בתולת ישראל

רעיא מהימנא פרשת כי תצא רע"ה, ב - רע"ז, א
 אור יקר רעיא מהימנא א' סימן כ"ב (עמ' קנ"ה והלאה).
 הסולם פרשת כי תצא אות א' - אות א - אות י"ד

פרק א - השם רע היוצא על השכינה שהיא באסתר

[כי יקח איש אשה ובא אליה ושנאה יד ושם לה עלילת דברים והוצא עליה שם רע ואמר את האשה הזאת לקחתי ואקרב אליה ולא מצאתי לה בתולים:

ולקח אבי הנערה ואמה והוציאו את בתולי הנערה אל זקני העיר השערה:

ואמר אבי הנערה אל הזקנים את בתי נתתי לאיש הזה לאשה וישנאה:

והנה הוא שם עלילת דברים לאמר לא מצאתי לכתך בתולים ואלה בתולי בתי ופרשו השמלה לפני זקני העיר:

ולקחו זקני העיר החוא את האיש ויסרו אתו:

וענשו אתו מאה כסף ונתנו לאבי הנערה כי הוציא שם רע על בתולת ישראל ולו תחיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו:]

א.

ההבדל בין שם רע קודם נישואין לשם רע אחר נישואין

פקודא דא לדון בדין מוציא שם רע (ספר המצוות להרמב"ם מצוות עשה רי"ט: שציונו דין מוציא שם רע).

הדא הוא דכתיב (דברים כ"ב, י"ט) וענשו אותו מאה כסף ונתנו לאבי הנערה כי הוציא שם רע על בתולת ישראל.

רבנן: והאי איהו בתר נשואין, דאמר (שם י"ז) לא מצאתי לכתך בתולים.

ב.

מרגלים הוציאו שם רע קודם נישואין ולכן לא נכנסו לארץ כלל.

ולאו כל שם רע שקול, דמרגלים דאפיקו שום ביש על ארעא אתענשו בגינה ומיתו ולא זכו לה.

ג.

אשה נדמית לקרקע כמאמר אסתר קרקע עולם

ואתתא קרקע איהי בארעא, כמה דאוקמוה (סנהדרין עד, ב) אסתר קרקע עולם היתה.

ד.

אין להוציא שם רע על אסתר שנטמאה מאחשורש וזכתה לרוח הקודש

ואי תימרון שום ביש עלה דאסתאבת באחשורוש, וזכתה לאתלבשא בה רוחא דקדשא, הדא הוא דכתיב (אסתר ה, א') ותלבש אסתר מלכות (ואמרו מגילה ט"ז, א בגדי מלכות מיבעי ליה, אלא מלמד שלבשתה רוח הקודש. וסוד לבוש רוח הקודש זה ביארו בזהר שלח קסמ, ב וזהר חקת קפג, א).

ה.

כבוד יי לא ניתן לפסילים

הא אמר קודשא בריך הוא (ישעיה מ"ב, ח) אני יי' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן ותהלתי לפסילים (ופסוק זה ביארו בזהר פעמים רבות כי שמי וכבודי היינו השכינה שאינה ניתנת לסמרא אחרא לעולם).

ורוחא דקדשא שכינתא הות, דאיהי שם דאתלבשת באסתר.

פרק ב - אין השכינה נגלית על עוסקי נגלות התורה בלבד

א.

וי ללומדי תבן דאורייתא בלבד כחמורים

אבל רבנן! ווי לאינזן דאכלין תבן דאורייתא, חמור דאורייתא, דאתחשיב חכם מופלא ורב רבנן (ר"ת זה מובא גם בתיקוני זוהר קמז, ב), ולא ידע בסתרי דאורייתא.

ב.

אפילו החמורות אינם אלא חט"ה מתוך התבן

אלא קלין וחמורין דאורייתא. קלין – תבן דאורייתא. חומרא דאורייתא – חטה – חט"ה – אילנא דטוב ורע.

ג.

אין דרך המלך והמלכה לרכוב על חמור כעבד אלא על הסוס

לית דרכא דמלכא ומטרוניתא למרכב על חמרא אלא על סוסון.

הדא הוא דכתיב (חבקוק ג, ח) כי תרכב על סוסיד מרכבותיך ישועת, דאין מזולין במלכותא למרכב מטרוניתא על חמרא, כל שכן מלכא, לית דין אתר הדיוט (לשון תרגום אונקלוס בראשית כ"ח, י"ז על פסוק מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים. ומובא גם בתיקוני זוהר סט, ב) עבד דארחיה למרכב על חמרא.

ד.

המשיח נקרא עני לומד מסכתות הנגלה ורוכב על החמור הנזכר

ובגין דא כתיב ביה במשיח (זכריה ט, ט) עני ורוכב על חמור – עני איהו תמן בסימן ערובין נדה יבמות (ע"י מטפחת ספרים מ"ש על זה, ושיירי כנסת הגדולה יו"ד רמ"ה, ג), ושאר מתניתין בכלל.

ה.

הקב"ה אינו נקרא מלך אלא כאשר רוכב על הסוס

ולא אתקרי תמן מלך עד דרכיב בסוסיא דיליה, כנסת ישראל (כמ"ש לסוסיא ברכבי פרעה דמיתוך רעית).

ו.

כאשר הקב"ה חוץ ממקומו אינו נקרא מלך

קודשא בריך הוא כד איהו לבר מאתריה לאו איהו מלך, וכד אתהדר לאתריה (זכריה י"ד, ט') והיה יי' למלך.

ז.

גם ישראל אינם נקראים בני מלכים עד שיחזרו לארץ ישראל

והכי ישראל אתמר בהון (רבי שמעון במשנה שבת קכו, א. ואמר אבא"י בבא מציעא קיג, א רבן שמעון בן גמליאל ורבי שמעון ורבי ישמעאל ורבי עקיבא כולו סבירא להו כל ישראל בני מלכים הם) כל ישראל בני מלכים, כגוונא דאבא אינון בנוי, לאו אינון בני מלכים עד דיהדרון לארעא דישראל.

ח.

אע"פ שהנגלה בחינת הדיוט לא תהא ברכתו קלה בעיניך

ואי תימא דהדיוט דא, אף על גב דאיהו הדיוט לגבי מאריה ברכתא, עלה אתמר (ברכות ז, א. מגילה טו, א) אל תחי ברכת הדיוט קלה בעיניך, והדיוט דא לגבי מלכא עבד מטטרון.

ט.

אדם הראשון ירד למדרגת החמור

ואדם קדמא דלא נטר יקר דיהבו ליה נחתו ליה למיכל עם חמרים ואמר (פסחים ק"ה, א) אני וחמורי נאכל באכוס אחד.

י.

יששכר זכה לחמור של תורה

ויששכר בהאי חמרא זכה לאתקרי (בראשית מ"ט, י"ד) יששכר חמור גרם.

פרק ג - אסתר שילחה שידה להתייחד עם אחשורוש

א.

על ידי שהתלבשה השכינה באסתר שלטה אסתר על אחשורוש

ורבנן מארי מתניתין:

מטרוניתא אתמר בה (תהלים ק"ג, י"ט) ומלכותו בכל משלה. בתר דאתלבשא ביה אסתר שליטת אסתר על אחשורוש ואומתיה ואתמר בהו (אסתר ט', ט"ז) והרוג בשונאיהם.

ב.

אחשורוש לא התייחד עם אסתר אלא עם לבושה כיוסף

ואי תימא דאתיחד עמה, אף על גב דהווי בביתא חדא, חס ושלום.

אלא כגוונא דיוסף דאתמר ביה (בראשית ל"ט, ט"ז) ותנח בגדו אצלך, ולא לבושו, אלא בגדו לישנא ד(ישעיה כ"ד, ט"ז) בוגדים בגדו.

ג.

השכינה הסתירה את אסתר מאחשורוש ונתנה לו שידה במקומה

והכא סתרא רברבא, ובגין דא אסתר לישנא דסתראה (תהלים ל"ב, ז) אתה סתר לי.

שכינתא אסתירת לה מאחשורוש ויהיב ליה שידה באתרה ואתהדרת איהי בדרועיה דמרדכי (כמ"ש מגילה יג, ב: אמר רבה בר לימא משמיה דרב שהיתה עומדת מחיקו של אחשורוש וטובלת ויושבת בחיקו של מרדכי. ענין הסתרת אסתר מאחשורוש על ידי השידה

מבואר גם בתיקוני זוהר נז, ב – נח, א עיי"ש).

ד.

מרדכי עשה כל זה בחכמת השם המפורש ושבעים לשון

ומרדכי דהוה ידע (כמ"ש אסתר ד, א: ומרדכי ידע) שמא מפרש ושבעין לשון (כמ"ש מגילה יג, ב שבנתן ותרש דיברו לשון מרסיי ומרדכי ידע שהכיר בשבעים לשון) עבר כל דא בחכמתא.

ה.

יש לכל אדם לדבר עם אשתו טרם היחוד לדעת שלא נחלפה בשד

ובגין דא אוקמוה מארי מתניתין דאפילו בלא דא אית ליה לבר נש קודם דיתיחד עם אתתיה למללא עמה (שיפיים אותה, עירובין ק, ב), בגין דשמא שידה אתחלפא באתתיה (טעם זה גם בתוספתא פרשת וארא כח, א ויש אומרים שגם הוא רע"מ. אך הרע"מ אומר שהמקור במארי מתניתין ויש לדעת מקורו. גוף החשש שיש לחשוש שמא הנדמה כאדם שד הוא בגמרא יבמות קכב, א לגבי עדות שאדם מת וגימין סו, א לגבי ששמעו קול אומר כתבו גמ לאשתי אך שם משמע איפכא שהקול יכול השד לחקות וצריך לראות בבואה דבבואה לדעת שאינו שד. אכן בחולין צה, ב וגימין כג, א אמרו שהיאך סומא מותר באשתו ובני אדם מותרים בנשותיהם כלילה דסמכינן אמביעת עינא דקלא אבל זהו לגבי החשש שהיא אשה אחרת לא לגבי החשש שהיא שד, וכנראה מצירוף הסוגיות הללו יצא לרע"מ שהטביעות עינא דקלא פותר את החשש שנתחלפה בשד וצ"ע).

פרק ד - אשה מצד השכינה ואשה מצד עץ הדעת טוב ורע

א.

חשש התחלפות הוא רק מצד עץ הדעת טוב ורע אבל מצד השכינה אין שינוי כלל

ודא באתתא מאילנא דטוב ורע, אבל אם היא משכינתא לית לה שנוי. הדא

הוא דכתיב (מלאכי ג, ו) **אני יי' לא שניתי – אני דא שכינתא.**

ב.

מצד השכינה אין פחד מסטרא אחרא

ולית לה דחילו מכל סטרין אחרנין, הדא הוא דכתיב (ישעיה מ, י"ז) **כל הגוים כאין נגדו.**

ג.

במקום השכינה כמה סגולות ולפי שהשכינה התלבשה באסתר עשתה כמה סגולות

ובאתרא דשכינתא תמן כמה סגולות תמן, ובגין דאסתר אתלבשת שכינתא בה חזיא הות למעבר עמה כמה סגולות.

ד.

הקב"ה שמר את שרה מפרעה ואפילו את תכשיטיה שמר

כגוונא דשרה, קודשא בריך הוא נמיר לה בגין שכינתא דהות עמה. נמיר לה מפרעה, ואפילו לבושה ותכשיטיה, בכלהו שוי קודשא בריך הוא סגולות בגין שכינתא.

ה.

כאשר בא פרעה לגעת בסנדלה של שרה הכה אותו בה

ובגין דא אתא פרעה לסנדלא מחא ליה עמיה, והכי נמי בכל תכשיטין דילה, בכל תכשיט ותכשיט דהוה נגע ביה מחי ליה, עד דאתפרש מנה ההוא טמא ואחזור לה לבעלָה (בראשית רבה נ"ב, יג: אמר רבי ברכיה: עלו דטולמיסין למקרב למסאנא דמטרונה, כל אותה הלילה היתה שרה שמוחה על פניה ואומרת: רבון העולמים! אברהם יצא בהבטחה ואני יצאתי באמנה. אברהם חוץ לסירה ואני נתונה בסירה. אמר לה הקדוש ברוך הוא: כל מה שאני עושה בשבילך, אני עושה! והכל אומרים: על דבר שרי אשת אברם. אמר רבי לוי: כל אותה הלילה היה מלאך עומד ומגלגל בידו, והיה מתייעץ בשרה, אם אמרה ליה: מחי! מחי, ואם אמרה ליה: שבו! הוה שביק. כל כך למה? שהיתה אומרת לו: אשת איש אני, ולא היה פורש)

ו.

אם בתכשיטים כך כל שכן הנוגע אפילו באצבע קמנה שלה לשם יחוד ואי בתכשיטין דילה כך, כל שכן מאן דנגע בגופא, ואפי' באצבע דילה לסטרא ד'יחודא' (מלשון הגמרא המסתכל אפילו באצבע קמנה, לא נגע בי אפילו באצבע קמנה) (במדבר א, נ"א) וזוהר הקרב יומת, דקודשא בריך הוא לא יהיב ליה רשו למקרב גבה.

הדא הוא דכתיב (ישעיה מב) אני יי' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן.

פרק ה - המוציא שם רע על הארץ והמוציא שם רע על השכינה

א.

מרגלים שהוציאו שם רע על הארץ מתו בגופם והמוציא ש"ר על השכינה לוקה בנשמתו ובגין דא לא כל שם רע שקול, מרגלים דאפיקו שום ביש על ארעא ד'ישראל' מיתו, מאן דאפיק שום ביש על שכינתא כל שכן דלקיין בנשמתהון. דאלין דאפיקו שום ביש על ארעא לקו בגופייהו (לשון יומא יט, ב ושבת צז, א החושד בכשרים לוקה בגופו) ומיתת גרמייהו מיתו, אבל מאן דאפיק שום ביש על שכינתא נשמתא דלהון לקאה.

ב.

העונש לידוע הסוד אבל מי שאינו יודע אין עונשו חמור והאי למאן דידע רזא דא ועינוי פתחין, אבל מאן דעינוי סתימין לית ליה עונשא כל כך.

פרק ו - הצדיק וטוב לו אין אשתו נאנסת

א.

דין המשנה שאנוסה מותרת אינו אלא לאשה מעה"ד טו"ר

ומה דרבנן דמתניתין שוין קמיהו דאתתא אנוסה מותרת לבעלה, ודאי איסור והיתר דמתניתין לא ממלל אלא במיליה דבר נש ואתתא דאיהי מאילנא דעין הרעת טוב ורע, אבל אתתא דאיהי מאילנא דחיי לאו לה דינא כאלין.

ב.

הצדיק וטוב לו אין רע נוגע בו

דההוא דאילנא דחיי, (ברכות ז, א) צדיק וטוב לו. ובגיניה אתמר (משלי י"ב, כ"א) לא יאונה לצדיק כל און. ולא לבת זוגו צדקת.

ג.

משרה יש ללמוד שלא נגע בה פרעה

ואוליפנא משרה בביתא דפרעה דלא הוה ליה רשו למקרב בהדה.

ד.

צדיק ורע לו הוא מעה"ד טו"ר והוא חוטא בהכרח

ומאן דאיהו (ברכות ז, א) צדיק ורע לו, האי דאיהו מאילנא דטוב ורע, דכיון דרע עמיה (קהלת ז, ב) אין צדיק אשר לא יחטא, בההוא רע בתר דאיהו עמיה.

ה.

רשע וטוב לו הוא שהטוב נכנע תחת ידו ולכן נקרא רשע

רשע וטוב לו – דאתגבר יצר הרע על יצר טוב אתמר וטוב לו – טוב איהו תחות רשותיה.

ובגין דרע שליט על טוב רשע איהו, דההוא דאתגבר נטיל שמא.

ו.

רשע ורע לו הוא שהשטן הוא שלו

רשע ורע לו – אל אחר, סמאל, ורע לו – סם המות דיליה, עבודה זרה, (תהלים ל"ד, כ"ב) תמותת רשע רעה.

ו.

אנוסה לא שייך אלא כאשר יש בנשמה תערובת טוב ורע

ובגין דא אנוסה לאו איהי אלא אי אית בה תערובת בההיא נשמתא דטוב ורע.

פרק ז - שבירת הלוחות הוא שבירת הבתולים

א.

שבירת הלוחות דומה לשבירת הבתולים והקב"ה חזר ונתן אותה לישראל

ואורייתא דאתבריותא אתברו לוחין דילה דאינון משולים לבתולים.

וקודשא בריך הוא הדר יהיב לון לישראל לנטרא לה.

ב.

תורה שבעל פה היא הכלה ומשה החתן שבר בתוליה

אורייתא דבעל פה אתקריאת הלכה למשה מסיני, וחתן דידה תבר בתולים דילה.

ג.

המוציא שם רע אומר לא נמצאו בתולים לתורה

ומאן דאפיק שום ביש עלה דיימא דהא ההיא אורייטא לאו איה, דא דהא
לוחין דילה אתברו.

ד.

הקב"ה הוא אבי הבת מבראשית

קודשא בריך הוא יימא ליה דאיהו אבי הנערה, בת דאיהו בתיבת בראשית,
איהו ברתא דמלכא.

ה.

יפרשו השמלה שהוא התורה וכתוב בה שהלוחות השניים הם כראשונים

קודשא בריך הוא אמר ופרשו השמלה. ואתפתחת יריעה מספר תורה,
ויחזון דאתמר ביה (שמות ל"ד, א) פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים
וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר
שברת.

ו.

שבח דברי רעיא מהימנא מאליהו וכל הישיבה

מיד קם אליהו וכל מארי מתיבתא ובריוכו ליה ואמרו סיני סיני הכי אתחזיין
למשמע מלין דילך ולשתוק אבל ברשותא דקודשא בריך הוא ושכינתיה
אנא בעי למללא מלה לגבך ליקרא דילך.

איהי יום הכיפורים ואיהי פורים

תיקוני זוהר תיקון כ"א דף נז, ב – נח, א

השכינה היא יום הכיפורים בלבושי לבן

ואיהי יום הכפורים, וכד אתקשמת קדמיה בלבושין שפירין דאינון לבושי כפרה, אתקריאת ציץ דיליה, מצנפת דיליה, אכנט דיליה.

איהי כלילא מארבע בגדי לבן מסטרא דימינא, ומארבע בגדי זהב מסטרא דשמאלא.

בההוא זמנא דאתקשמת באלין לבושין דכפרה אתמר בה (אסתר ה א) ותלבש אסתר מלכות.

ובהון עאלת לפני ולפנים, הדא הוא דכתיב (שם) ותעמוד בחצר בית המלך הפנימית.

ובהון נשאה חן בעיניו, ורוא דמלה (בראשית ט מז) וראיתיה לזכור ברית עולם.

ומיד (דניאל ט יט) אדנ"י שמעה אדנ"י סלחה אדנ"י הקשיבה ועשה אל תאחר.

השכינה היא פורים על שם יוה"כ

פורים אתקריאת על שם יום הכפורים, דעתידין לאתענגא ביה, ולשוניי ליה מענוי לענג.

ומה דאיהי שכינתא אסור ביה נעילת הסנדל, בההוא זמנא אתמר בה (שיר השירים ז ב) מה יפו פעמך בנעלים בת נדיב.

וענוגא וחדוה וכמה טבין מזומנין לגבה, ודא יהא בזמנא דפורקנא בעגלא.

ומאן גרם ענוי לשכינתא בגלותא, אלא רזא דמלה (אסתר ד טז) ובבן אבא אל המלך אשר לא כדת, בגין דעאלת בלא בעלה, דאתמר ביה (דברים לג) מימינו אש דת למו, דבטילו בה אורייתא.

ודא גרם אבודא דבית ראשון ושני, הדא הוא דכתיב (אסתר ד טז) וכאשר אבדתי אבדתי.

אע"פ שנכנסה שלא כדת יש לה עדות

ועם כל דא, אף על גב דעאלת בלא בעלה, דאיהו דברי תורה, עם כל דא עאלת באבהו, דאינון שלשת ימים לילה ויום דאתענת בהון.

ואינון סהדין דעולימתא עאלת ביה למלכא, הדא הוא דכתיב (שם ב יג) ובזה הנערה באה אל המלך, נערה ודאי באה אל המלך, דאיש לא ידעה אלא בעלה.

וכמה דבערב היא באה, נערה בתולה ודאי, הכי נמי בבקר היא שבה, נערה בתולה ודאי.

ובה ערב ובקר פעמים קורין לישראל בעלה, וסהדין עלה דלא חליפת ליה היא ובנהא באחרא.

ובגין דא ישראל אמרין בכל יומא שמע ישראל יהו"ה אלהינו יהו"ה אחד, שמ"ע אח"ד, ש"ם א"ח ע"ד, א"ח נטיר לה, בגין ד(משלי יז) אח לצרה יולד.

ועליה אתמר (תהלים לב ז) אתה סתר לי, (דברים כח ו) ברוך אתה כבואך, (בראשית מט כח) יהודה אתה יודוך אחיך, בגין דביה יהו"ה וביה ד', ביה איהו נטירא.

היו"ד שומר את הדסה

ועליה אתמר (אסתר ב ו) ויהי אמן את הדסה, הוא אומן דילה ואיהי אמונה דילה.

ודא איהו דאתמר (שם ב) כאשר חיתה באמנה אתו, ולא נגע בה נוכראה דאיהו אחשוריו"ש, בגין דאח עמה ודאי, ואיהו סתיר לה מניה.

במאי סתיר לה מניה, בנקודה דאיהי קוצא דאת ד' מן אחד, א"ח נטיר ד', דלא יתקריב לגבה אח.

הדא הוא דכתיב (ישעיה מב ח) אני יהו"ה הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן.

והאי נקודה איהי אות ברית, דבה אשתלים א"ח לעשר, ובה אתעביר י'.

ומאן דמשקר כברית מילה, גרים לאסתלקא שכינתה מיניה, דאיהו יחודא דקודשא בריך הוא, ושליט עליה ש"ד דאיהו אחר.

בודאי י' דשדי, איהי קוצא מן ד' דאחד, ואם משקר אעבר קוצא מן ד' מן אחד ואשתאר אחר, ובגין דא אמר קרא (שמות לד יד) לא תשתחוה לאל אחר וגומר.

ובהוא זמנא דשלטא על בר נש שד דאיהו אל אחר, איהו משתעבד ביה בכל מיני ענויין, וחובא דא גרם לישראל לאשתעבדא בהון אומין דעלמא.

הקב"ה הסתיר את אסתר מאחשורוש

ומאן דנטיר אות ברית בכל אתר דאיהי, בין כברית מילה, בין בשבת וימין טבין, קודשא בריך הוא נטיר ליה בגינה בכל אתר, ומכסי עלוי משנאוי, כגוונא דמשה דאתמר ביה (תהלים צא א) בצל שד"י יתלונן.

וכגוונא דאסתר דסתיר לה מאחשורוש דאיהו ערל וטמא, ושוי באתריה שנית (נ"א שדית) בדיוקנא דילה, הדא הוא דכתיב (אסתר ב יג) כל אשר

תאמר וגומר, בערב היא באה ובבקר היא שבה אל בית הנשים שני.
ואיהו נטיר לה מהמן הרשע, הריא הוא דכתיב (תהלים לב ז) מצר תצרני,
דאיהו צר ואויב.

ובגין האי קנאה דכסי קודשא בריך הוא באות דיליה על אסתר, דאיהי
קדושה דיליה, דלא איהי קדושה פחות מעשרה, אתלבשו עשרה כתרין
תתאין בעשרה בנין דהמן, דתמן אל אחר.

דהמן אמר (אסתר ג ט) ועשרת אלפים כבר כסף אשקול וגומר, וכלא לנמלא
נוקמא מאסתר ואומתה, דאתמר בה (שם ה א) ותלבש אסתר מלכות.

וקודשא בריך הוא מסר לון בידהא ובידא דאומתה, (שם ט כה) ותלו אותו
ואת בניו על העץ.

ואיהו עבד עץ גבוה חמשים אמה, וקודשא בריך הוא נטיל נוקמא מניה
ומבנוי בשכינתא עלאה, דמחאת למצראי חמשים מכות.

בי יד על כס יח

תיקוני זוהר יג, א

כ"ח מעשיו הוא ב' י"ד שיבו השבועה

מיד פתח רבי שמעון ואמר ויעשו כל חכם לב בעושי המלאכה ונו' (שם לו ז).

מאי כל חכם לב, ההוא דאיהו חכם בחכמה, ובל"ב נתיבות דיליה, דאינון כלילן בשית יומי דבראשית, והיינו שש משור, דאינון שית יומי דבראשית כלילן מעשר אמירן ול"ב שבילין, דאינון ל"ב זמנין אלהי"ם בעובדא דבראשית.

והמשבילים, בהון אשתמודעין אתוון, דאתמר בהון יודע היה בצלאל לצרף אותיות שבהם נבראו שמים וארץ.

ואינון כ"ח אתוון, וארבע סרי אחרנין גניזין בהון.

ואלין אינון כ"ח אתוון, בראשית ברא אלהי"ם את השמים ואת הארץ, ועליהו אתמר (תהלים קיא ז) **בח מעשיו הגיד לעמו**.

ובגלותא אסתלק האי כ"ח מנייהו, ואתמר בהון (איכה א ז) **וילכו בלא כח לפני רודף**.

ובגין דא אמרין בקדיש ועתה יגדל נא כח אדנ"י, לקבל כ"ח אתוון אחרנין, דאית באלין שבע תיבין דאינון, יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמין, ודא איהו העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כחו.

י"ד אחרנין אינון יהו"ה אלהינ"ו יהו"ה, וסימן אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר.

ובאלין י"ד אתון אומאה, הדא הוא דכתיב (שמות יז מז) כי י"ד על כס יה.

ג' ידות הם י"ד דפורים ושני י"ד בפסח

קם סבא ואמר, בוצינא קדישא, בודאי אלין ארבע סרי דפורים אינון, בארבעה עשר בו ובחמשה עשר בו דא י"ד י"ה.

אבל סימנין דכ"ח, אינון אור ארבעה עשר, י"ד קדמאין דכ"ח, י"ד תניינין אינון (במדבר ט ה) בראשון בארבעה עשר יום בו'.

ואינון י"ד פרקין די"ד ימינא, וי"ד שמאלא, וי"ד פרקין דגופא.

ואינון תלת פרקין דדרועא ימינא, ותלת דדרועא שמאלא, ותלת דשוקא ימינא, ותלת דשוקא שמאלא, ותרין דגופא.

ורזא דמלה (מלכים א ז כה) שלשה פונים ימה, ושלשה פונים נגבה וכו'.

וכלא דא כגוונא דדא, תקונא דגופא כתקונא דמשכנא, הא תלת זמנין ארבע סרי.

פורים בארבעה עשר בו, פסח אור לארבעה עשר, תליתאה בראשון בארבעה עשר יום, וסלקין לארבעין ותריין יומין, ודא איהו (שמות לו ח) ויעשו כל חכם לב בו'.

מקורות ומפרשים

אם רעב שונאך

קדושת לוי דרוש לפורים

מים כי גחלים אתה חותה על ראשו כו', פירוש האכילהו לחם ואם צמא השקרו מים הרמז בזה שתראה להפרידו מסמרא שלו ולהביאו לסמרא דקדושה. ובוודאי לא יגיע לסמרא דקדושה ועל ידי זה אתה חותה גחלים על ראשו. וזהו ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב, כשהיה בסעודת אסתר שהוא מסמרא דקדושה ונמצא הפרידה אותו מסמרא אחרא שלו להביאו לסמרא דקדושה ועל ידי זה לא יהיה לו חיות כלל וזהו וטוב לב. ועל ידי זה ויתאפק המן, כי באמת איך שייך בהמן ויתאפק שהוא מדה טובה ובוה נכון:

ספר קדושת לוי – כללות הניסים סימן א'

והנה חכמינו ז"ל אמרו (סוכה נב). אם רעב שונאך וכו' (משלי כה, כא–כב) כי גחלים אתה וכו' והוא יסלימנו עמך, נראה הדרוש הרבה, כי המן לא היה כדאי שיתקדש שמו הגדול כל כך, כי זמנתי אסתר להמן ועל ידי אכילה זו שאכל אצלה נכנס בו קצת קדושה כיון שאכל מאכל קדושה וכן ביארנו במקום אחר באריכות לכן כתיב ויצא המן כו' וטוב לב, שזה מורה על קדושה וביארנו זה באריכות. לכן כתיב (אסתר ה, ט) ויתאפק המן, כי האיך בא להמן אריכות אפים וכיון

ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב וכו' (שם ה, ט). הנה יש לדקדק איך שייך לומר בהמן וטוב לב, הלא מה דכתיב בכמה מקומות וישת וייטב לבו, אמרינן בגמרא כו' עיין שם. ואם כן איך שייך לומר בהמן וטוב לב. ונראה, דהנה ישראל עם קדושו החיות שלהם מהבורא ברוך הוא יתברך מסמרא דקדושה והרשעים והאומות החיות שלהם מסמרא אחרא וכשהצדיקים רוצים לשבר הרשעים אזי מפרידים מסמרא שלהם להביאם לסמרא דקדושה. והנה על ידי זה משברים אותם, כי מסמרא שלהם נפרדים ולסמרא דקדושה בוודאי לא יגיעו ועל ידי זה משברים אותם. והנה אסתר כשעשתה הסעודה ובקשה את המן על הסעודה בוודאי אסתר עשתה בקדושה, כי בוודאי עשתה אסתר הסעודה שלה מסמרא דקדושה והרצון שלה היתה להפריד את המן מסמרא אחרא שלו ממקור החיות שלו ובקשה אותו על הסעודה שלה שעשתה בקדושה ועל ידי זה לא יהא לו חיות כלל וכלל, כי מסמרא שלו יפרד ולסמרא דקדושה לא יבא בכדי שיושפע לו חיות מסמרא דקדושה: יחזוהו שאמר הכתוב (משלי כה, כא) אם רעב שונאך האכילהו לחם ואם צמא השקרו

שנכנסה על ידי אכילה הנ"ל בו קדושה לכן
נתקדש שם שמים על ידו במפלתו ובתלייתו
ומבני בניו למדו תורה ברכים כמו שנתבאר
כן יתגדל ויתקדש שמו הגדול והקדוש
סוד ישרים יום כיפור אות כד

אסתר שידה הכניסה

עצמה כענין יצר הרע, ולפעמים יתלווה אליו
לעצמו כענין רוחין בישין וכיוצא, ולפעמים
למזכר ופעמים לרע.

ולזה כיון שאשתו מסמרא דעין הדעת טוב
ורע אפשר שתתחלף מצד אחיזתה ברע
בשידה, דהיינו מזל רע שבה וצלם רע
הכרוך אחריה כדפירשנו.

אמנם מצד החיצונית חס ושלוש א"א ענין
זה כלל כי כמקרה השרשים מקרה הענפים
וכמו שלמעלה בשרשים איז רע כלל דהיינו
שכינה שנאמר בה אני ה' ושם זה בשכינה.

עין חיים שער מ"ט פרק ו'

ומ"ש בתקונים ל"ז כי הבריאה יכול לאתערב
ביה קליפה וכו' פ' ב"ע יכול לאתערבא ביה
קל' והוא קליפת נגה שבכולם ואינם שוין כי
בבריאה רובו טוב וביצירה בינוני ובעשיה
רובו רע.

וזהו ענין אסתר שהיתה מנחת שידה במקומה
ומזדווגת עם אחשורוש כמ"ש פרשת תצא
דף רע"ז ובתקונים דין והוא קל' נגה שלה

מקורות נוספים בזה

ותלבש אסתר מלכות בסוד הלבושים: זוהר
שלח קסט, ב זוהר חקת קפג, ב

אסתר לא נגע בה אחר: תיקוני זוהר תיקון
כ"א דף נ"ז, ב – נ"ח, א.

מקורות מקובלים נוספים

מגיד מישרים פרשת ויקהל מהדורה קמא.

אור יקר רע"א מהימנא עמ' קנ"ז

ורא באתתא וכו'. הענין כי מה שמתחלפת
שרה הוא בסוד שכל אדם כיון שהוא
מסמרא דעין הדעת טוב ורע יש לו בסוד
הרע מקום מחצב יצר הרע שלו שהוא
החיצוני עוד מדרגת יורדת למטה מדיצר
הרע והוא בסוד החיצוני שידה.

וזהו סוד עכנא שימצא בקברות הצדיקים
וזה ג"כ סוד אוב כענין שמואל בוולת דרך
אחרת שפירשנו בההוא עובדא דינוקי
שבפרשת בלק.

ולפעמים צלם רע זה יוכלל באדם או באשה

לה, וקרא אפגימה קפיד, מדגלי בהני ולא בעבירות אחרות עכ"ל. אף על פי שלא פירש כך הרמב"ם. ואם כן הקצור קצרה יד ה' מהושיע את ישראל מבלי שתארע תקלה כזאת לאסתר, שתפגם ותעשה זונה דאורייתא ותיאסר לכהן. וכמו כן נתקשיתי מאד איך אסתר היתה בוחרת שיהרגו כל ישראל, משתסכן עצמה ללכת אצל אחשורוש.

אמנם כשלמדתי שאסתר אחרת היתה מזדמנת אצל אחשורוש, הבנתי מעם הדבר שלא היתה אסתר רוצה להסתכן בדבר, דלאו כל שעתא מתרחיש ניסא, והיתה חוששת שבלכתה ברצונה לא תזדמן אותה אסתר האחרת הידועה אצל הבקאים ברזי התורה, ותפגם בנפשה לעולמי עד. ושאלתי את פי מורי הרמ"ז, אם כן איך למדו מזה כמה דינים בגמרא [סנהדרין עד.]. והשיב שכיון שהכתוב כפשמו מעיד שאסתר שכבה עם אחשורוש, אילו היתה חייבת למסור נפשה ותהרג ואל תעבור, לא היה הכתוב כותב דבר שמן פשמו יעלה לנו שמותר לעשות דבר שהוא כנגד התורה, אם כן כל מה שעולה מזה כפי הפשט הוא אמת. ועוד אני הצעיר אומר, שלא היתה יודעת אסתר שהקדוש ברוך הוא יעשה לה נס, ואילו היתה חייבת למסור נפשה, היתה מוסרת ותהרג.

ואמנם אל יקשה אפילו לפי הפשט דבר זה, שהרי ידענו מדברי רבותינו במדרש

מבחי הרע הנקרא שד והיתה יודעת היא ומרדכי להשביע השד היצה"ר שלה ע"י שם המפורש כנוצר שם שיתלכש בדמות גוף וילך אל אחשורוש ומשם נולד דריוש בן אסתר מצד השידה ההיא שלה והרי הוא בן אסתר ממש לכן היה חציו טוב וחציו רע. [הגהה – צמח עם האמור באסתר כאן תבין מ"ש ביוסף ותנה כגדו אצלה היינו בחינת הלבוש וינס חוצה היינו פנימית]. לכן היה גוי וגם צוה שייבנה בהמ"ק כי הוא נתן רשות תחלה קודם שמלך כורש.

[והוא מספר אדם ישר דרוש מרכבת יחזקאל פרק ח'. ועי' למטה שר' צדוק מפפק במה שהובא בשם האר"י בזה ואולי הכירו מספר ארבע מאות שקל כסף שאינו מבורר ומ"מ צ"ע שהרי הוא בע"ח]

ספר אמונת חכמים פרק עשרים ושלושה

וכן מימי נערותי נתקשיתי מאד על מעשה אסתר, והוא כי אשה שנבעלה לנכרי היא זונה דאורייתא ואסורה לכהן, ואם כן היא פגומה מאד. ומצאתי לרש"י בסנהדרין פרק בן סורר ומורה שכך כתב, הקפידה תורה על פגם ישראל, שהתירה להרוג נפש מישראל כדי להצילה מן הפגם. אבל לא כדי להצילה מן העבירה, שכן כתב על הא דתניא התם [עג.], נעברה בה עבירה אין מציילים אותה בנפשו, זה לשונו שם, נעברה בה עבירה כבר אין מציילין, דהא אפגימה

לא היה מזרע המלוכה, וכמו שאמרו [מגילה יא.]. המולך שמלך מעצמו, ולהיות שנכרת המלכות מזרע נבוכדנצר כשנהרג בלשצר, ונתן למדי ופרס, אחשורוש היה מחשיב ושתי מן ההדיומות ושחוא גדלה, וושתי היתה מחשבת עצמה מזרע המלוכה. ועל כן כשציוה אחשורוש שתבוא לפניו בכתר מלכות להראות העמים והשרים את יפיה, והוא בזיון גדול, אמר להביא את ושתי המלכה. וכאשר היא מאנה בדבר, כתוב [אסתר א, יב] ותמאן המלכה ושתי. אמנם אחשורוש חזר בו והיה רוצה להצילה מן המיתה, וציוה לחכמים יודעי העתים, פירוש היודעים לדון כפי הוראת שעה, שלא ידונו ושתי כפי חומר הדת, אלא קרוב לדין, וזהו כדת ולא דת ממש, לפי שהדין עמה. וזהו מה לעשות במלכה ושתי, וסוף דבר אם לא שמעה בקול המלך ומרתה את פיו, לא ציוה המלך הדבר הזה בעצמו אלא ביד הסריסים. אבל ממוכן שהיה רוצה שתהרג, שגם לו היתה האשה רעה, אמר אם הדבר הזה היה נוגע בכבוד המלך בלבד היינו עושים כדבריו, אבל לא על המלך לבדו עותה ושתי המלכה, עד כאן מהרמ"ז ז"ל.

הגהות ממפחת ספרים על אמונת חכמים – פרק כג

מה. דף ל"ג בראשו כתב וזה לשונו, וכן מימי נערוי נתקשיתי מאד על מעשה אסתר. והוא כי אשה שנבעלה לנכרי, היא זונה דאורייתא ואסורה לכהן, ואם כן היא פגומה

שיהושע הגרסי קבר רבי עקיבא אחר שנהרג על קדוש השם על ידי אליהו, וכמו שתראה במדרש משלי [פרשה ט] על פסוק [משלי ט, ב] טבחה טבחה, ואם כן מה שאמרו בגמרא [מנחות כט:] שהיו שוקלין בשרו במקולין, גוף אחר זמן להם הקדוש ברוך הוא ונדמה להם כרבי עקיבא.

ואמנם ענין זה דאסתר הואיל ובא לידי, אכתוב כאן מה שפירשתי על מה שבתחלה בפסוק [אסתר ב, י] לא הגידה אסתר את עמה ואת מולדתה, הקדים עמה למולדתה, ובפסוק [שם כ] אין אסתר מגדת מולדתה ואת עמה, הקדים מולדתה לעמה. ואמרת שקודם שנשאת אסתר לאחשורוש, לא היתה רוצה שידעו שהיא מזרע שאל המלך, כדי שלא יקחנה אחשורוש לאשה, וחששה שאם תאמר מאיזה עם היתה, יחקור אחשורוש על הדבר וידע מולדתה, ולכן לא הגידה עמה כדי שלא יודע מולדתה. אמנם אחרי שנשאה, חששה שיבעוס עליה כמו שכעס על ושתי, ויהרוג אותה ואת עמה, ולכן הקפידה שלא יודע מולדתה כדי שלא ידע עמה.

וכיוצא בזה מצאתי להרמ"ז שדקדק, שפעמים אמר ושתי המלכה, ופעמים המלכה ושתי. וביאר שושתי המלכה פירוש, שבתחלה היתה מן ההדיומות, וכשנשאה אחשורוש נעשית מלכה. והמלכה ושתי פירוש, שבתחלה נולדה מלכה, וידענו שושתי מזרעו של נבוכדנצר היתה, עוד ידענו כי אחשורוש

דרבנא בהם תורה מצות יתרות [שם ה.].
 לכן בזה אין אנו צריכין לגמרי למה שכתב
 ברעיא מהימנא [כי תצא רעו.] על אודות
 אסתר שנתחלפה בשידה לאחשוורוש,
 ואין מקרא יוצא מידי פשוטו [שבת סג.]
 (ועיין ספר אם לבינה בשירת דבורה, במה
 שכתבתי בס"ד). אמנם הקדמה הנ"ל היתה
 לאבן מכשול לכת הארורה המרשעת, בש"ץ
 שר"י משתגעת, הלואי שלא נמצאת בספר
 רעיא מהימנא כי ממנה לקחו המופקדים
 לעשות טלאי למרדעת, של חמור של
 ריחים מוחנות בבית האסורים והותרה להם
 הרצועה על כן אותה כת ארורה והשכורה
 מכוס קובעת, אפילו חמור בשוק תובעת.

מו. ומה שחשב בעל אמונת חכמים שמצא
 הכרח לדבר גם במדרש נגלה [מדרש משלי
 פ"ט]. שזכרו קבורת ר' עקיבא אחר שנהרג
 על קדוש השם, והוליד מזה שמה שאמרו
 בגמרא [מנחות כט:] שהיו שוקלין בשרו
 במקולין, גוף אחר זימן להם כו'. אין מזה
 ראיה של כלום, כי אף אם היו שוקלין בשרו,
 מכל מקום הניחו עצמותיו שהם בנין הגוף,
 והם שנקברו. גם מי אמר ששקלו כל בשרו,
 ואם שקלו קצתו, לא הספיקו לעשות כן
 בכולו, עד שבא אליהו ז"ל בחברת תלמידו
 וקברוהו. (ומה שצריך באור באותו מעשה,
 מה היה צריך אליהו ז"ל לסיועת ר' יהושע
 הגרסי בעסק קבורתו של ר' עקיבא, האם לא
 יוכל עשוהו לבדו. יש לומר לפי שר' יהושע
 תלמידו ומשמשו בבית האסורין היה, כבודו

מאד. (במחילת כבודו לא הבין דברי רש"י,
 שעיקר הפגימה הוא על ידי שנעשית עברה
 בגופה).

לא ידעתי במה נתקשה כלל, וכי נעלם ממנו
 שיהושע בן נון (אשר לא היה אחריו כמוהו)
 נשא רחב הזונה שהיתה מופקרת לכל, כמו
 שאמרו רז"ל [מגילה יד:], ולא היתה פגומה
 מחמת זה להנשא לישראל, והעמידה כמה
 נביאים, כמו שאמרו פרק קמא דמגלה [שם].
 שמונה נביאים והם כהנים יצאו מרחב,
 ור' יהודה אומר אף חולדה הנביאה. וכן
 הושע נצטוה [הושע א, ב] לישא אשה זונה
 מופקרת (ואמרו רז"ל מפני מה הכל רצין
 לישא גיורת (הוריות י"ג ע"א), ועיין מה
 שכתבתי שם, ועל מה שאמרו (ברכות ח'
 ע"ב) איכא דאמרי לא תסב גיורתא. ולא
 כל אדם ולא כל המקומות ולא כל הזמנים
 שוה, שכבר נודע שאין למדין מן הכללות).
 על אחת כמה וכמה אסתר שאנוסה היתה,
 ולהצלת כל ישראל באה לכלל זה, שאפילו
 אם היתה עושה ברצון, לזכות תחשב לה,
 דגדולה עברה לשמה, כמו שאמרו מיעל
 [נויר כג:] (עם שלפי מה שכתבתי בפנת
 אבן בוחן שלנו [במגדל עוז], אין ראיה מזה
 לדין שלנו, יעוין שם).

על כל פנים אין כאן פגם כל עיקר, לא לבעלה
 ישראל שהותרה לו אנוסה, ולא לזרעה
 שכשרים הם וראוים לכהונה, ואפילו עבד
 ונכרי שבאו על בת ישראל נשואה ואפילו
 ברצון, הולד כשר [יבמות כג.], ושאיני כהנים

בעלה כעבד לרבו שאין לה קנין בפני עצמה דמה שקנתה אשה גם כן קנה בעלה. ועוד מוסף בהטלת זוהמא והוא הרוח דמקשקש בה הנזכר בסבא דמשפטים. וגם בזנות יש מעין זה ובעכו"ם הוא זוהמא דנחש. ובספר אמונת חכמים (פרק כג) נתקשה בזה על מה עשה ה' ככה והונח לו על פי דברי הרעיא מהימנא (זוהר ח"ג רעו). ובאמת פשטיה דגמרא עד עכשיו באונס משמע דפליגא אההוא דרעיא מהימנא. ויש מקום למצוא פשר דבר על פי מה שמצאתי כתוב מגורי האר" בפירוש דברי הרעיא מהימנא הנזכר ויהיה זה נגד דברי ספר אמונת חכמים שם בשם הרמ"ז. ולפי שלא ידעתי אם הדברים ממקום קדוש יצאו כי לבי מגמגם בהם הרבה לכן לא רציתי להזכיר הדברים ולהאריך בזה איך יש להסכים גם דברי הרעיא מהימנא עם דברינו שהוא כפשטות דברי חז"ל. ובודאי חמאי ישראל גרמו זה ומכל מקום הרי זה היה סיבה לישועה גדולה וגם לבנין בית המקדש שכל מגמת אחשורוש לבטלו כמו שאמרו ז"ל (מגילה טו ע"ב) על פסוק (אסתר ה, ג) עד חצי המלכות ועל ידי דריוש בן אסתר נבנה. וזה עוד פגם יותר גדול להוליד בן שנשאר בין הגוים ובאמת על כל מלכי פרס אמרו ז"ל (פסיקתא רבתי דפרשת פרה פרשה יד) על פסוק תמימה תמימים היו וכו' ואחשורוש לבדו הוא היה הרשע שבהם:

עבודת ישראל לשבת זכור ד"ה ועוד

של ר' עקיבא בו, כדרך שאמר רבי בשעת פטירתו יוסף ושמעון כו' שמשוני בחיי כו' [כתובות קג.]. גם רצה לזכותו במצוה רבה זו, בעד שמושו לרבו, ושיראה בעיניו מה רב טוב לצדיקים בנן עדן).

זה פשוט, ואין צורך כלל לדמותו לענין שנזכר ברעיא מהימנא על אודות אסתר, שאין דעתי נוחה בו להוציא דברים מפשטן, על החדושים כאלו אנו בושים, ועל הראשון דאסתר אנו מצמצעים, שהרי (ש) בפירוש אמרו חז"ל [מגילה יג:] שעמדה מחיקו של אחשורוש וטובלת ויושבת בחיקו של מרדכי, הא ודאי דתלמודין לא סבירא ליה לגמרי מה שכתב ברעיא מהימנא הנ"ל, כי אם כן לא היו צריכין לכך כלל. כל שכן שאין להוסיף המכאוב בהוצאת דברים מפשטן גם בענין ר' עקיבא, שאמרו עליו [ברכות סא:] שהיו סורקין בשרו והיה קורא קריאת שמע, אם כן ודאי הוא ר' עקיבא הקדוש שסרקו בשרו מעליו וששקלוהו, ועוד שאמרו בשני המקומות [שם ומנחות כט:] שנזכר מעשה דר' עקיבא, ששאלו מלאכי השרת ומשה רבינו עליו השלום זו תורה זו שכרה. על כן דמיון משובש הוא זה.

ספר רסיסי לילה לר' צדוק הכהן אות נב

וגם ענין לקחת אסתר לאחשורוש הוא ודאי תוקף גלות השכינה דאסתר רומזת לה שהוא כנסת ישראל והאשה כבושה תחת

יש לומר בפירוש המשנה

והא אסתר פרהסיא הוה, דלמראה עיני
הבריות שלא ידעו מזה ההשבעה איכא
איסורא והיה לה למסור נפש, אבל י"ל
דבעילת עכו"מ באמת אוסרת. ומשני קרקע
עולם היא ואפילו חילול השם ליכא כדאיתא
בתוספות שם. ויש לומר גם כן בתוספות
שהקשו שם (מגילה יג ע"ב ד"ה וטובלת) על
הא דאמרינן בגמרא מלמד שהיתה טובלת
מחיקו של אחשורוש ויושבת בחיקו של
מרדכי דהלא צריך הבחנה אפילו אלמנה
וגרושה. והתוספות תירצו דהיתה משמשת
במוך עכ"ל. ואפשר דגם התוספות הסכימו
כדעת המקובלים דהיתה משבעת לשידה
במקומה, רק דשם הקליפה הוא מוך עיין
בספר קינת סתרים מהגילאנמי. ומרמז
התוספות בלשונם בכוונה כנ"ל:

ע"י זרע קודש לפורים שבעת הליכתה
לאחשורוש להציל את ישראל לא השביעה
שידה.

וע"י גליון דברי תורה סמיטשין פורים תש"פ
מאמר י"א מה שפירש בזה.

ע"י קנאת ה' צבאות לרמח"ל חלק ב'
באריכות סוגי הוראת שעה ועבירה לשמה
וההבל בין אסתר לשאר המקרים.

עוד מקורות רבים בענין זה במאמר הרב
פנחס בן אהרן 'התחלפות אסתר בשדה',
ירחון האוצר גליון כ"ו, עמ' סב והלאה.

ואסתר הצדקת היתה מרכבה לשכינה
כידוע מהאר"י ז"ל. ולכן אמרו במדרש
פרשת בא (שמו"ר טו) על פסוק (שה"ש ו, י)
יפה כלבנה, זו אסתר שנאמר (אסתר ד, יא)
ואני לא נקראתי לבא אל המלך זה שלשים
יום. והענין הוא, כי הבורא כ"ה ברא את
הלבנה המקבלת אורה מהשמש ומתחדשת
אחת לשלשים יום ואורה זורח בסוד
המלכות נקנית בשלשים מעלות (אבות פ"ז
מ"ו). והנה אסתר בראותה כי לא נקראת אל
המלך זה שלשים יום יראה ופחדה לנפשה
מאוד בסוד וירח לא יגיה אורו (ישעיה יג,
י ח"ו). ולכן צותה על הצום שלשת ימים
לילה ויום, כדי שעל ידי התשובה וצום ובכי
יתעוררו רחמים ויחוד עליון ואז תשא חן
למטה, אבל זה אמת ברור שח"ו לא נגע
אחשורוש בגוף אסתר המהור, כי השביעה
שידה במקומה כדאיתא בזה"ק ומקובלים:

ובזה מתורץ קושית ר"ת שהקשה מרמקשה
בגמרא (סנהדרין עד ע"ב) והאי אסתך
פרהסיא הוה, ולא מקשה והא אסתר גילוי
ערויות הוה שמע מינה דבעילת עכו"מ אינה
אוסרת ע"י"ש בריש מסכת כתובות דף ג'
ע"ב (ד"ה ולדרוש). אבל אפשר ליישב
דלחכי לא מקשה והא גילוי ערויות הוה,
כדאיתא בזה"ק שלא שמשה כלל רק
השביעה שידה במקומה. אבל פריך שפיר

אסתר שידה הכניסה

משיעור זוהר לפורים תשפ"א

בס"ד הנני רושם שיעור משנת תשפ"א על מאמר הרע"א מהימנא בענין ביאת אסתר לאחשורש בתוספת מן המתעורר בשעת כתיבה בסוד נזכרים ונעשים ונכתב בספר שיש התעוררות לעשיה והתעוררות לקריאה והתעוררות לכתבה.

מבוא למאמר רע"א מהימנא

א.

מאמר זה מספר רע"א מהימנא מובא בספרים רבים בענין אסתר ואחשורש בהיותו מחדש יסוד גדול בענין זה ורבות דרשו בה בעניינים הקשורים אל עיקר הענין וענייני פורים הנובעים מזה. כדרכנו נרצה לעמוד על שורשי העניינים במקורם וסדר קישורי הדרושים ולערוך את משמעותם לפי מיסת שכלנו.

סגוננו של רע"א מהימנא ותיקוני זוהר קצרים מאד והם דורשים דרושים רחבים בכל שורה מבלי להרחיב ולפרט. לפיכך קיצרתי מאד בחלוקת הקטעים להראות כל דרוש בפני עצמו והרחבתי מעט במראי מקומות שנוכל להתבונן על כל פרט בפני עצמו.

ועוד מסגנונו של רע"מ להמשיך מענין לענין באופן רחב מאד עד שמאמר אחד יכול לכלול את התורה כולה. ואנחנו ננסה להצטמצם בענין אסתר ופורים שהוא בעיקר פרק ג' לפי חלוקתנו אך הוא יהיה מוסבר על ידי הרבה חלקים אחרים.

ב.

משמעות דרך הדילוג מענין לענין באופן זה לפי שיש מי שעומד על פרשה בתורה ומסבירה מתוך עצמה ואת הבנתה. אבל יש מי שעיקר דבריו הוא להסביר דברים עלומים וכלליים מאד אשר ייתכן שלא נזכרו בתורה כלל

בפירוש ואין פרשה שעוסקת בהם גם לא מצד פשוטן של דברים אך הכל נמצא בדרך סימן לסימן, על דרך רמז רחוק קצת, ואין להבין רמזים הללו על דרך גילוי פנים בתוך אותו פרשה אלא יש להבין את הבאת הפרשה לדרך ביטוי אל הענין שהספר עומד בו.

וזה לפי התרכזות ספרי רעיא מהימנא ותיקוני זוהר בעיקרי הדברים ולא בדרושי התורה, אלא הם בחינת עשיה שבתורה כמ"ש הרב האר"י, כלומר הרעיא מהימנא איננו לומד בתורה על מנת ללמוד אלא על מנת לעשות, לתקן, כלומר לעשות על ידי מדרש הדברי תורה פעולה בעולם, ועיקר הפעולה שלו בעולם הוא התגלות אור התורה עצמה שהוא מכנה בחינת משה שהוא בחינת משה השני שהוא בחינת משיח, כנודע לכל מתדפק על שערי הספרים הללו וכבר הזכרנו מזה במקומות מספר אצל לימוד התיקוני זוהר בחודש אלול. ולפיכך עיקר מגמתו של ספר זה הוא בחינת קבלה מעשית, כלומר להשתמש בדברי תורה כדי לעשות בהם את צרכי חפצי שמים. ולכן הוא מסוגל לדרוש ענין אחד בשבעים פנים והם פני הגאולה לא פני התורה.

ג.

וזה שאמרו על דברים מסוימים במשנה אע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר. או סימן לדבר. כלומר שהעניין הזה איננו סוגיית הנושא שהפסוק עוסק בו שנאמר שהוא הפשט או אפילו הדרש. אבל ממרחק נביא לחמה שיש לצרף מילה למילה כעין זכר או סימן העומד במקום רחוק ומפנה את הלב לאותו המקום.

ולפי לשון דרך האמת כל זה תלוי במידת התלבשות העליון בתחתון ששנינו במשנת האר"י שכל מדרגה עליונה מתלבשת במדרגה תחתונה אבל רק בבחינת גופה ולא בבחינת ראשה. ולכן מכנים את כל המדרגות על שם ראשיהם כי הם חלקים המגולים. אבל הנודע לנו מהם הוא החלק המלוכש ומתגלה ומתפרש על ידי לבוש זה. וזהו המכונה נגלות התורה שגם בה יש עומק לפנים מעומק והוא מלביש על החלק התחתון של הסוד שבו וכן לכל מדרגה ומדרגה, ועל זה מדברים כל האחרונים המעירים על מה שהם מכנים עומק ופנימיות הפרשה ומכניסים דרך זה את כל הסוד. אבל יש בכל מדרגה ומדרגה עדיין ראש שאינו נכלל ואינו נכנס לתוך פירוש הפרשה גם לא בדרך של עומק וסוד פנימי אבל הוא עומד מעליו ומאיר לו בדרך מקיף ועוד דרכים רחוקות, ואלה הם דרכי התורה שיש פירושים על פי קבלה שאינם מתאימים לפשט או שמביאים ראיות

רחוקת מאד אל הסוד. ובמשך הזמן הרבה ממה שהיה למעלה כבר הופנם ונעשה פנימי ומתלבש בו ויש בדבר זה מעלה רבה ומכל מקום הרי נחסר בזה שגב רוממות העומד מלמעלה ולכן יש לחזור אל הספרים השורשיים כמו רעיא מהימנא ולעקוב אחרי מהלכי התורה שלו שאינם מפרשים את פנימיות הפשט אלא רומזים לו את הסוד בדרך רחוקה וכך נשמור את קדושת רוממות התורה.

קושי חגיגת 'ותלקח אסתר'

ד.

מן הסיפורים הרבים הכלולים בסיפור מגילת אסתר (ראה בפתיחתי לפירוש שבעים אותיות על מגילת אסתר בזה שיש כמה סיפורים וסיפורים לסיפורים) הרי אחד היסודיים שבהם הוא סיפור ישראל בגלות האומות וכל היחסים השונים המתחוללים בין כנסת ישראל הנמצאת במלכות אחשורש והמלך אחשורש וגזירות מלכותו. לא הגזירה הגדולה להשמיד ולהרוג ולאבד הוא תחילת המתח הזה אלא עצם היות ישראל נתונים לממשלתו של אחשורש. הרמוזה כבר בתחילת המגילה בסיפור סעודת אחשורש, אשר אמנם לא סופר בה בפירוש מה מקום היהודים שבה כבר חשו רז"ל בדבר וביקרו אותם על שנהנו מסעודתו של אותו רשע. ה'איש יהודי' נכנס לסיפור המגילה בפרק השני כאשר בעקבות העברת ושתי מחפש המלך מלכה חדשה ותלקח אסתר מתוך ביתו של איש יהודי אל בית אחשורש. עוד מתגבר המתח הזה כאשר מרדכי ממאן להשתחוות להמן ואומר לעבדי המלך כי הוא יהודי. אשר זה גרם לכל הסיפור העיקרי של המגילה עד אשר בסוף שלטו היהודים בשונאיהם.

ה.

ומכאן ישנו חוט סיפורי המתגלגל והולך עד סיום המגילה כאשר לעת כזאת הגעת למלכות והנערה הזאת גורמת לכל ההצלה הגדולה. בסיפור הזה יש דרכים רבות הרמוזות במגילה הזאת כיצד ניקח ממנה לעבוד את ה' כל ימי גלות הארץ. ועלינו לתאר את הקושי הגדול המתעורר בסיפור הזה, קושי שהרגישו בו עדיני ההרגשה מסוגים שונים. ראה במקורות שהבאנו למעלה מה שהעיד הרב בעל מחבר אמונת חכמים על עצמו. ומה השיב לו ר"י עמדין. וראיתי בכתבים משם ר' יודה' לע מדז'קוב שהיה מרעיש על זה בימי הפורים) ובכל זאת לא נמצא מנוח.

ו.

הפלא הוא כי עיקר יסוד הצלת ישראל סובב אודות הנערה אסתר היהודיה שנלקחה לבית אחשורש הגוי השיכור החזיר, ובוודאי כי איזה מין יהדות ניהלה אסתר שם בבית המלך, אפשר כמובן לעיין במדרשים ולדמיין אולי אכלה זרעונים ולא נגעלה במאכלים לא כשרים ואפשר כמובן לעיין בתלמוד ובספרי הלכה למצוא צד היתר דחוק שתיבעל לאותו רשע שהרי אשה קרקע עולם ואינה עושה כלום ואולי להצלת ישראל מותר לה להכניס עצמה אף ברצון, וכהנה וכהנה המצאות ויישובים דחוקים. ואחר כל זאת כל איש כי יפליא הזאת נעמי אם זהו הדבר אשר חוגגים ועליזים על סיפור כזה, הלא אילו היה הדבר בימינו היו יהודים חסידיים אולי נותנים תודה לאסתר בשפה רפה יניעו ראשם, כאשר נהגו במשך הדורות כלפי שתדלנים שהיו חצי יהודים בעצמם והיו משתדלים בהצלת ישראל, ולא היו מכבדים אותם או מעלים אותם על נס מצד נפשם, והיו חושבים בסתר הלב כי אולי הם בעצמם אשמים לפחות חלקית לרוב הגזרות כאשר מתערבים בגוים ולומדים ממעשיהם. והנה אסתר המלכה הלכה למעשה אינה מקבלת איזה תודה רפה אלא 'ותכתב אסתר המלכה ומרדכי היהודי את כל תוקף'. כל תוקף קדושת היום סובב על נשמתה של אסתר זאת שהיתה בבית המלך והיה מה שהיה מה שאין ראוי לזך המחשבה להעלות אפילו בהרהורו. ומה נאמר על כל זה.

ז.

באמת אמרו, התעוררות הלב לשאול קושיא זו בעצמה צריכה התעוררות. כי באמת מנקודת ההלכה היבשה הלא הדין מחתוך מכמה אנפי שאונס הוא וקרקע עולם היא והצלת ישראל הוא ועבירה לשמה הוא. ומה קושיא נשאר כבר אחרי כל התירוצים ההלכתיים הנכונים והצודקים. אבל הלב. הלב מה יגיד על כל התירוצים האלה. והאם ניתן לו מקום כלל בכל הדיונים האלה. והלא על גופה של בת ישראל אנחנו דנים. על נפשה של בתולת ישראל. היאך מתיישב הדבר הזה בלבנו. והיאך נשמח ביום שנקבע על מעשה כזה בלבנו, אשר איננו נענה לכל התירוצים והוא ממאן לקבל את הסיפור הזה כפשוטו כמעשה משמח.

ח.

ההבדל בין איש החוץ לאיש הסוד הוא שאיש הפנים איננו דוחה קושיות אלה בקש. הזוהר איננו מוכן לשמוע את התירוצים ההלכתיים, הם יישבו את ההלכה אבל לא את הלב. וזה כלל גדול בפנימיות התורה אשר הזוהר וההולכים

בעקבותיו באופן כללי נוקטים קושיות רבות שמבחינה פורמלית הם קלות ואילו הוא עושה מהם רעש גדול. ואנשי ההלכה יניעו ראשם והמבקש את הלב נשאר רעב וצמא ודורש הסבר על כל זה. וכזו היא קושיא זו.

הקושיא הוא הגלות המונעת הכרתו כקושיא

ז.

נשהה עוד מעט בהתעוררות הקושיא. ויפתח בפנינו השער מהו המאפשר לשאול שאלה זו, אשר הוא בעצמו לוז השאלה והטעם שבעיני אחרים אין זו שאלה כבדה. נבין נא כי עיקר הסיפור הזה של בת ישראל שוכבת בחיקו של אחשורש, איננו מעשה פרטי שקראה לאחות אחת שלנו בשושן הבירה. אבל הוא בעצמו המעשה של כל עיקר הגלות. כאשר פתחנו למעלה כי לוז סיפור המגילה הוא ישראל בגלות, וכי החרפת הסיפור כזה באופן של לקיחת דוגמה מאשה אחת נלקחת למשכב רשע אחד, הוא מעיקרי דרכי הובלת המגילה אותנו שנחוש את הסתירה הזו, וכיצד מתוך לקיחה זו מתנוצץ גאולתם של ישראל. הלא נתחיל לראות כי הגלות כולו איננו אלא לקיחת אסתר לבית אחשורש. ואם עלינו לבכות על כך הלא עלינו לבכות את כל עיקר המעשה, ויצא מבית ציון כל הדרה.

י.

ואם שקענו בגולה עד כדי שנהננו מסעודתו של אותו רשע ואמרנו נגרשנו מהיכל קדשך ודרשנו את שלום העיר אשר גלינו שמה, עד אשר נראה לנו הצלה שיש לנו אחות בבית המלך, הלא בוודאי לא נטעם בזה שום כאב כמו שאין שוטה מרגיש והחולה בבית האסורים ישמח על הלחם המעופש אשר נותנים לו כי מכל מקום יש בו איזה ניצוץ משביע אותו מעט מן המעט. וכה שקענו בגולה עד אשר די לנו שדבר מה הוא מותר מנקודת ההלכה, ולא נרגיש בו אפילו טעם עיפושו אם הרב פסק שזה מותר בדיעבד. ועל זה ידו כל הדוים ומה לאיש שאשתו אהובתו נאנסה והוא בא לרב והרב אומר לפי שאינך כהן הרי היא מותרת לך האם ישמח על כך והאם ינוח ליבו במענה זה, וודאי יעשה כהלכה אבל הלב.

יא.

ואשר שת ליבו לשמוע את צעקת הנערה אשר אין מושיע לה, באותו רגע שהיא

מובלת אל המלך בשמחות וגיל, הוא שנגע בו דעת ה' והוא כהן ה' ייקרא. שכך הוא הכהן האסור באנוסה כלומר הוא הראוי להיכנס לפני ולפנים ולא לקבל את התירוצים שהדבר מותר ומה היה לה לעשות. שכך הוא ראוי לכל בן ישראל ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. וכל ישראל בני מלכים אשר אם נגע בנשותיהם זר אינם נוגעים בה שוב, ולפי דעתו היפה צריכים אנחנו ללכת ולחפש טעם מגילת אסתר ולבקש מנוח אשר ייטב לו.

יב.

הרי אימותינו באות ומעידות בפנינו, אין הם נותנים לנו להתחמק מן המרחק אשר בינינו לבנינו. תעיד שרה שדובר לפני פרעה ביפיה ותלקח אל ביתו. תעיד שרה שלקחה אבימלך ולא נתן לו ה' לנגוע בה. תעיד רבקה שלא נגע בה אבימלך ולא אחד העם. ותצא אסתר בצעקה גדולה על מה הורע לה והכיצד לא בא מלאך והכה לאחשוורש בנגעים גדולים על דבר אסתר. תזעק הנערה זעקה גדולה ומרה על מה לא חלם אחשוורש הנך מת על האשה אשר לקחת. ילך מרדכי בכל יום ויום לדעת את שלום אסתר וכיצד נעשה לה כדבר הזה.

לעורר רעיא מהימנא להחיות את המצוות

יג.

נלך אל משה רעיא מהימנא ונעירנו מקברו ונבקש ממנו לדעת מה זה ועל מה זה. הלא המן אומר משה רבינו מת וכי הוא מת מה בכך הלא סוף אדם למות. אבל משה רבינו היינו התורה ובמיוחד המצוות. כאשר למדנו שאין נביא לחדש דבר מצוה מעתה. גם אם יוכל לחדש סיפור לא יוכל לחדש מצוה. ואם משה רבינו מת הרי המצוות מתות כי משה רבינו איננו אלא דרך אחרת להגיד מצוה. וכיצד יגיני עלינו מצוות מתות או ישנות, ישנו מן המצוות. וכפי שאנחנו רואים בעינינו בגלותנו שאין למצוות חיות פנימית והם ישנים לנו ואינם עושים שום פעולה בנפשנו כפי שהיה ראוי לה, וכמה חכמים הולכים ונבוכים ונאבדים בחיפוש טעמי המצוות זה בכה וזה בכה ואין שם על לב שעד שלא נקים את משה מקברו יהיו המצוות מתות ולא יעזרו להם תוספת הטעמים.

יד.

הלכו חכמי הזוהר ואמרו אנחנו נחבר ספר טעמי מצוות שלא יהיה בו טעמי מצוות מתות אבל נזמין את משה רבינו בעצמו וכל חברייה שעמו ואיתו עמו

נדון לגלות טעמי סתרי המצוות. הלכו והתלבשו באומץ היותר גדול שמצא ילוד אשה מימות יהושע בן נון והורידו את נשמת משה רבינו בדרכים הידועות להם ואמרו לו הרי תפרש לנו טעמי מצוותיך, נחיה אותך ואותם ממיתתה. ואכן אשר ציפו לדעת ראו ומשה לא נתן להם מנוחה עד אשר כרת מאיתם את כל דרכי הטעות בידיעת המצוות והאיר בהם את רוח המצוות כאשר היתה באמנה איתו.

זו.

ומצוה זו ביארו ובה שאלוהו על דבר אסתר. ציוה לנו משה רבינו בתורתו כי אשר יקח אשה ושם לה עלילות דברים והוציא עליה שם רע יענשו אותו מאה כסף ולו תהיה לאשה. וכאן עלינו לדעת את כל סוגי שם רע שאפשר להוציא על בתולת ישראל. וטעם טעמו בלשון משה 'הוציא שם רע על בתולת ישראל'. לא על בתולה סתם הוציא שם רע כי על בתולת ישראל. מהות מושג כזה ישנו שהוא 'בתולת ישראל' ועל שמה הטוב מבקש משה להגן. והלא שם זה איננו כי אם שמו של ההוא אשר בשמו נקראנו. ואם אמרנו גווענו אבדנו הלא נצחק תחינו ובשמך נקרא. נתבע את משה ונשאל אותו הכיצד יצאה שם רע על בתולת ישראל הכיצד ירדה שכינה בגלות הכיצד ישבה אסתר בית אחשורש. והלא שם ה' איננו כי אם שכינתו ומפורש אמר אני ה' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן ותהילתי לפסילים. לא את עצמו בלבד הבטיח שלא יוחלף אלא אף את שמו. והכא שמו ישראל ובתולת ישראל כולם בשם רע הם נמצאים ואין מי יגן בעדם לטהר את שמם. ואפילו כאשר מרגלים בימי משה הוציאו דבת הארץ רעה נענשו תיכף ומיד והלא אשה וארץ כולם שכינת שמו הם ואיך לא קרה כלום למגילת אסתר ואף השוו אותה לארץ באמרם אסתר קרקע עולם הוא כאילו יישבו בזה את השם רע ולא נתיישב בזה כלום.

אתה סתר לי

זו.

אמר משה הכא סתרא רברבא. כאן הוא מקום סתר שעלינו להיכנס לתוכו. כאן הוא בדיקת הסוטה שעלינו לבדוק את נפש אסתר בה לדעת כי טהורה היא. אשר בכך עסק מרדכי באותם הימים להראות קמיצת מנחת עומר לרבנן שהוא מנחת שעורים מנחת סוטה. כאן הוא מקום ידיעת טהרת נפשות ישראל

מעיקרם, שאינם עובדי עבודה זרה אפילו בטהרה ובהיתר. לא נוכל להפסיק עד אשר נדע את הסתר הזה, שהוא אסת"ר המלכה עצמה, ואמנם נצטרך לבנות כאן חומה גדולה דלתיים וברייח יסודות גדולים ועצומים שלא שזפתם עין. אך אם נדע את סוד העולם כולו סוד הגלות כולו סוד היצר כולו אולי יומתק לנו מעט מה נלמד מאסתר זאת וכיצד נהגה בה.

יז.

אתה סתר לי מצר תצרני. כמה וכמה גילויים וסתרים ישנם באדם וישנם בעולם. יש רובד גלוי נראה לכל על קורות בתינו ויש רובד נסתר נמצא בחדרי משכית. יש רובד גלוי נראה על האברים ויש רובד נסתר יושבת בחדרי לבבנו. יש מסתיר עצמו מן הדבר וסוגר את הדלת ובא בחדריו. בכל אלה עלינו להבחין מהו החומה המסתרת אותנו בתוך הפנים מן החוץ. הבורח אל חדריו הרי חומות אותו החדר מגינים בעדו. הבורח אל המסתור ביער הרי העצים אשר שם מגינים בעדו. הבורח אל המערה הרי צורים והרים מגינים בעדו. ומהו הסתר שעליו נאמר אתה סתר לי. א"סתר - א"תה סת"ר.

יח.

ותלבש אסתר מלכות, מכאן שלבשתה רוח הקודש. האם לובש האדם את רוח הקודש או שמא רוח הקודש לובשת את האדם. מי נמצא בפנים ומי נמצא בחוץ. מכאן שהרוח הקודש מלביש וסובב את האדם מבחוץ. אין לי מילה לתאר דבר זה הלא מלא כל הארץ כבודו כתיב ומלכותו בכל משלה. אם היינו מתבטאים כפי הרגיל לבטא שהשכינה שוכנת בליבנו אם כן דווקא חומות ליבנו מגינים על השכינה. אבל הכתוב הזה אומר להיפך אתה סתר לי אנחנו לובשים את השכינה והיא מגינה עלינו ומסתירה אותנו ולא אנחנו מסתירים אותה. והיינו הדבר המפורסם ביותר הבולט ביותר כמאמר אסתר הלא אני כתובה על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס, הוא המקום מסתור הכי גדול בעולם. שכינה הקדושה סובבת אותנו ובתוכה אנחנו פועלים ובה אנחנו נסתרים מכל צר הסובב ואורב מסביב.

יט.

על כך אנחנו מברכים ברוך אתה ה' מגן אברהם, כמאמרו אנכי מגן לך. כשם שלובש האדם מגן על בשרו מבחוץ והיא מגינה עליו כך מתלבש אברהם אבינו במגן שהוא ה' והוא מסובב אותו כחומה ומגן עליו. ומי שה' מגינו מי יוכל לו,

וודאי לא יוכל לנגוע בו לא פרעה ולא אבימלך ולא אחשורש. וכל זה למדה אסתר משרה אמנו שהתלבשה בשם הוי"ה כאשר נלקחה אליו, כידוע כי ויהללו אותה שרי פרעה סופי תיבות והי"ה. וממילא נתנגע פרעה נגעים גדולים. (כי נגעים הם מכות העור והם לבושי הגוף ואשר נוגע בלבושי שרה ממילא לוקה בצרעת כשם שלקתה ושתי בצרעת על שהיתה מפשיטה בנות ישראל וראה בשיעורים הבאים בזה).

לבושים מתאימים ולבושי היצר

ב.

הרי ביארנו מיהו המלביש באמת את אסתר, ומיהו המסובב את ישראל בגלות. ואם ה' מסובב אותנו, תסובבני סלה, הלא לא יגע בנו שום דבר רע. ואם נגע בנו מה שנדמה רע הלא עלינו לפקוח עינים כי בתוך ה' הוא שנדמה לנו דבר רע זה, והייתכן כדבר הזה, אלא שיש לזה סוד והסוד הזה עצמו הוא המסתיר את אסתר מן אחשורש ומראה לנו שאין הדבר כפי שהוא נראה. [וזהו הסוד שנקרא סובב כל עלמין דהיינו מקיף היותר גדול שהוא סובב את כל העולם הזה, עי' שער עיגולים ויושר שכל העולמות נמצאים במקום שבין אור מקיף הקטן ביותר ובין אור פנימי הקטן ביותר, ולכן מכל פינה שאתה פונה אתה מוצא את ה', סובב אתה למקיף הרי כל הגדול מקיף את הקטן ממנו, סובב אתה לפנימי הרי כל הקטן מלביש את הגדול ממנו. ונמצא הכל נתון בתוך ה' משני הצדדים הן מבחוץ והן מבפנים].

כא.

וכללות המענה בסוד נקרא בלשון הרעיא מהימנא כאן שלא הלכה אסתר לאחשורש כלל אלא שידה שלחה במקומה. המענה הזה צריך פירוש לפירושו אם השם הסתיר אותה או השד הסתיר אותה ומהו ענין שנשלח שד במקום אסתר ומי יודע מזה וכיצד יענה דבר זה לשם רע שכל מהות השם הרע הוא הוצאת שם רע ולא הוצאת עצמות רע והרי השם הוא הלבוש ואם השידה מסוג הלבושים הוא מה הועיל במענה זה. נראה שאלה הם דרכים כמעט הפוכים אבל המשיכל יוכל לשים שלום ביניהם בהתבוננות טובה.

כב.

תחילה עלינו להבחין בין סוגי לבושים שונים. דרך משל יש עני ורוכב על

החמור ויש מלך רוכב על סוס. המרכב גם הוא סוג של לבוש, כי הוא מבטא ומוציא לידי פועל את רצון ושליטת האדם הרוכב בו. יש אדם היושב במכונית שלו והוא מרגיש כיצד המכונית היפה מבטאת את תוקף נפשו או גאוותו, ובכל סיבוב של ההגה הרי המכונית נעשית כמו חלק של גופו והוא לו לבוש יפה. וזהו הבחינה שנקרא כאן ברע"מ מלך שדרכו לרכוב על הסוס. כי הסוס ורוכבו נעשים כמו ישות אחת כאילו הסוס רגל לרוכב בו ושניהם מבטאים את יופיו ואת כוחו, לסוסתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי, לפעמים יחוד דוד ורעה עובדים יפה כאחת כמו סוס פרעה ורוכבו. ולעומת זאת יש רוכב על החמור. החמור לעולם איננו מבטא שום עושר ויופי, הוא פשוט כמו שכתוב חמור למשא, הוא היכי תימצי להביא את האדם ומשאו ממקום למקום. הרי זה כמו לבוש שק שאין באים לפניו בשער המלך. לבוש שק הוא לבוש שעושה את תפקיד הלבוש הוא מכסה את האדם ואולי מחמם אותו וכדומה, אבל הוא לא לבוש לאדם הוא לא מבטא את נפשו ואת עצמיותו, הוא לבוש גלות, להיות בלבוש זה הוא מין גלות לנפש.

כג.

לכן גם בגדים אינם דבר התלוי במציאות פיזית אלא הכל תלוי מי הלוש ומי הנלבש ומה מבטיהם זה בזה. לפיכך נקראו בגדים מלשון בוגדים כפי שיש מדרשים דורשים משחק מילים זה. ישנם בגדים בוגדיניים, לבושי שק שאינם מבטאים את היושב בתוכם. לעומתם ישנם לבושים נאמנים, כמאמר והיה צדק איזור מתניו והאמונה אזור חלציו. אלה הם בגדי צדק בגדי ישע, שהם נאמנים אל הלוש אותם ומבטאים את דרך נפשו כראוי. והאדם החכם צריך להבחין כאשר הוא מתלבש במשהו אם זהו הלבוש שלו או אם הלבוש הזה נפרד ממנו ואיננו 'מתלבש עליו' נכון, כלשון בני אדם. כאשר בא המשיח ורוכב על החמור עלינו להבין שהחמור הזה איננו לבושו האמיתי. לבושו האמיתי הוא ענני שמיא. מה שהוא נראה רוכב על החמור הוא לפי הצטרפותו בעת הזאת לבוא עם החמור. אבל זה איננו נקרא אפילו ביזיון לו כלפי לבוש זה כי הלבוש רחוק ממנו מספיק שאיננו לבושו כלל אלא הוא נמצא בתוכו לסיבה צדדית.

כד.

במבט שלמעלה (ויוכן הדבר יותר כאשר נלמד את דרושי הלבושים) הלבוש הטוב נקרא מלאך. כי מהו מלאך שליח העושה שליחותו. היינו שליח שאיננו

בוגד. היינו בגד מלכות שהוא בגד כבוד ולא לבוש שק של גלות. לעומת המלאך הטוב שהוא באדם התחתון יצר הטוב, כאילו מתלבש בלבוש יצר טוב. ישנו מלאך רע. למלאכים רעים קוראים שדים. לא כי לרעתם נשתנה שמם. אלא השד הוא הלבוש שלעולם איננו מתאים כראוי ללבוש אותו. שד הוא כמו האיש מבלי חוש בסטייל שתמיד מצליח לקנות בגד שהוא מידה אחת גדולה מדי או מידה אחת קטנה מדי. תמיד השערות שלו ארוכות מדי או קצרות מדי הם אינם מתאימות. אם ראית את המלכה בלבוש כזה הרי לא ראית אותה כלל ולא ניתן כבודה לאחר אלא ראית שד בדמותה.

כה.

נגד החילוף הזה צריכים לעמוד על המשמר. רע"מ אומר (ולדעתו כתוב בגמרא אע"פ שלא ממש כתוב כן וצל"ע) שכל אדם צריך לזהר כאשר הוא בא אל אשתו בלילה שלא תתחלף בשד. (אמנם הגמרא אומרת שבני אדם מותרים בנשותיהם בלילה על ידי טביעות עינא דקלא ולא מחשש שד אלא מחשש שנתחלפה באחרת כי שד אינו מצוי בעיר. ואילו היה בזה חשש שד לא היה הקול מועיל אלא צריך דווקא לראות בבואה דבבואה כי השד יכול לחקות קול אדם ולכן השומע אדם בבור אומר תנו גט לאשתי חוששין שמא שד הוא, אבל לנמשל אנחנו באים כעת). היינו לפעמים מתחבר האדם עם אשתו אבל לא הוא ולא אשתו היו שם אלא כמין לבושים צואים שלהם, שדים. אמרו שחייב האדם לפייס את אשתו טרם החיבור כדי שלא יהיה החיבור בבחינת שד (שעל זה רמזו במאמר כמי שכפאו שד וכמ"ש בתיקונים) אלא בבחינת מלאך טוב ויותר מזה. אם יתחברו בבחינת נפשם אז יהיו שם ואם לא יהיה הדבר שד. יתירה מכך מצינו באשה שנאנסה אפילו תחילתו באונס וסופו ברצון ואפילו צועקת אם לא היה אונס אותי הייתי שוכרתו אומרים שזה נקרא אונס מאי טעמא 'יצר אלבשה'. היינו האנס כמו הלביש אותה בגוף אחר שאיננה הגוף שלה אלא הוא גוף שידה ולא היא רוצה כעת אלא השד הזה.

כו.

כך היה הדבר אצל אסתר ואחשורש, ומרדכי ואסתר חכמים היו והבחינו בכך, שלא הלכה אסתר לאחשורש לעולם כי אחשורש לא היה מסוגל לנגוע בבתולת ישראל כלל אבל מה הוא רואה שידה לפניו הלבוש היצרי היותר אחרון שלה שאיננו מתאים לאסתר כלל. לכן כאשר לבשה אסתר לבוש מלכות שהוא לבוש הקדוש הראוי לה לא ראה אחשורש את אותה אסתר שהיה רגיל לראות מקודם

כלל ואז דיברה את כל בקשתה לפניו בלבושה הטהור והגוף היצרי נשאר אצלו. וזה הסוד הוא אמת לא באסתר בלבד אלא מתוך עיני אסתר נראה הדבר כן בכל הגלות כולו ובכל חטא ופשע לעולם שאין הנשמה חוטאת אלא יצר הרע ולפיכך מתודה הכהן הגדול ביום הכיפורים ושם את כל החטאים על ראש השעיר החי שהוא מבטא את הלבוש שאיננו מתאים (כמו שהמסתגפים היו לובשים אדרת שער שאיננו לבוש מתאים לאדם אלא כמו שק) והוא אומר לא אנחנו חטאנו כי הוא ידע יצרנו. וזהו הכתוב ביוסף ויעזוב בגדו אצלה וינס ויצא החוצה לפי האמת בגדו כאן היינו גופו היינו לבוש נשמתו שהוא כלבוש אל מי שמבחין בהבדל בין זה לזה ולא חטא בנשמתו אלא בגופו. עד כאן הגענו לנגוע במאמר זה כעת ועוד נשאר לנו לדעת את רובו.

נספח: משיעור זוהר כי תצא תש"פ

הבדל שם רע מאירוסין ומנישואין

רבנן שהוציאו שם רע על ההלכה

א.

הרעיא מהימנא פתח בפסוק וענשו אותו מאה כסף.. ולו תהיה לאשה כל ימיו כי הוציא שם רע על בתולת ישראל. מצוה זו של מוציא שם רע כללית וגדולה יותר מן המקרה הפרטי שלה. הרי מוציא שם רע כמו לשון הרע הוא עבירה כללית מאד ומצינו שכמה תקנות תיקנו חכמים ובכמה עניינים העבירו על מידותיהם "שלא להוציא לעז" על בנות ישראל. ולעז זה הוא לרוב מסוג המוציא שם רע, לאמר לא מצאתי לבתך בתולים. וכן שיבחו את מי שלא יצא עליו שם רע בנערותו, וייסרו את מי ששמועתו רעה, שכל זה מראה שהיות האדם בשם טוב הוא הדבר החשוב ביותר, והמוציא שם רע פוגע בזה לפיכך יש לעמוד על עומק פגמו ותיקונו ומכך נמצא דרך חשובה בתשובה מן השמות הרעים היוצאים תדיר על האדם.

ב.

רע"מ פתח ופנה בשאלה אל 'רבנן'. במצוות אלה הוא מתפלמס בהבנת עומק המצוות עם רבנים שאינם לומדים את ההלכה אלא כפי פשוטה וחומריותה ואינם פוקחים עיניהם אל הנשמה שבהם, והיינו לדרכנו החושבים שההלכה ענין לעצמו וכאילו אין בה תשובה, ואומרים אולי על דרך האגדה יש תשובה. וכפי שהוא מאריך להוכיח את הלומדים האלה בדברים חריפים וקורא להם חמורים, ח'כם מ'ופלא ו'רב ר'בנן, ואומר שהשכינה אינה רוכבת על החמור אלא על הסוס. ואמנם כתיב על המשיח שהוא עני ורוכב על החמור, ומרמז הזוהר ענ"י שלשה מסכתות עירובין נידה יבמות, לפי שאלה הם מסכתות שהתופסים את עיקר התורה כהלכה עוסקים בהם הרבה (ולא כפי שראיתי רבים מפרשים שהם מסכתות הקשות ביותר, שבפירוש אומר רע"מ שהוא הדין שאר המסכתות.

אלא נקט הני לרמז ענ"י ולפי שהם מסכתות חמורות בהלכות חמורות). והיינו שאכן התורה נמצאת גם במדרגה שנקרא עני ורוכב על החמור, אבל בוודאי סוף הישועה לאו הכי הוא אלא 'כי תרכב על סוסך מרכבותיך ישועה', מרכבות הישועה הם רכיבת התורה על הסוס ויש לרדוף אחרי כבוד התורה בהיותה עוסקת ברוחניים אלוהיים ולא בקלות וחמורות בלבד.

בין מוציאי דיבת הארץ רעה למוציא שם רע

ז.

ובכדי להראות שעוד לא עמדו על עומק הלכות התורה שאל אותם שאלה שהיא שאלה בעומק מידות התיקון של המוציא שם רע. למדנו כי עונשו של מוציא שם רע הוא 'ולו תהיה לאשה לא יוכל שלחה כל ימיו'. והנה מרגלים הוציאו דיבת הארץ רעה, ולא נענשו שלא יוכלו לצאת ממנה כל ימיהם אלא אדרבה וכל מנאצי לא יראוה, נענשו שלא ייכנסו אליה כלל. והרי הארץ בדומה לאשה היא, כשיגרא דלישנא 'אשה קרקע עולם', ואם כן דומה הוצאת שם רע של מרגלים להוצאת שם רע של אשה ממש, ולמה הוי עונשם הפוכים זה מזה, שזה לא יוכל שלחה כל ימיו וזה לא יוכל לראותה כלל. (ולפי הסוד וודאי אשה היינו שכינה היינו ארץ ישראל שהוא נוק' דאצילות, ועליה הם כל הוצאת דיבת רעה, שהוא ממש כשמה שהרי המלכות היא 'שם' הויה, והיא 'דיבה', ובני אדם אומרים עליה תדיר שהיא רעה, לפי שהיא נעלמת ומסתתרת בתחתונים בכל אופניהם, ואינה ניכרת ביופיה אלא לעיני המשכילים).

י.

אלא החילוק הוא שמרגלים לפני הנישואין הוציאו שם רע. ומוציא שם רע לאחר הנישואין הוא. אבל מה שורש החילוק (והנה רע"מ הולך ומבאר עניינים רבים ולא ראיתי במפרשים שיסבירו את התשובה בצורה ברורה ואומר את הנכון בעיני לפי הענין שאנו בו ודרכו נכלול את עיקרי דרושיו). כי שני עולמות ישנם ושני מדרגות ישנם שהם שני סוגי הוצאת שם רע על השכינה. מוציא שם רע התחתון הוא כפי שאמרנו, כאשר האדם לומד את נפשו כאילו הוא פלפול שצריך ליישב חלקיו זה עם זה כפירושי התוספות. והוא שואל הלא אמש אמרת לנו שהיא זבת חלב ודבש והיום והנה היא ארץ אוכלת יושביה. על כרחך ש'באמת' ארץ אוכלת יושביה היא, ומה שנדמה לנו זבת חלב ודבש אינו

אלא נדמה. וכך אומר אדם לנשמתו שהיא אצילות השכינה אמש אמרת לנו שהיא טובה ולמדת והתפללת והנה ראיתי שנכשלת בחטא, כנראה באמת שהיא חוטאת ובוגדת ואני מודה על האמת שאני כך ומה לעשות. זהו העושה מנפשו פלפולי הלכות. ותיקוני כפי סדר אותם הלכות פסוקות הוא לחלק ביניהם ולומר אין בין היום ובין אתמול ולא כלום, אלא זה יצר הטוב וזה יצר הרע, וכאילו שני נפשות הם.

סוד אסתר שידה הכניסה

יא.

ועל זה אומר הרע"מ שיש סוד גדול בענין אסתר, שנראה שנבעלה לאחשורש, ובוודאי אי אפשר לומר ככה על השכינה שהיא אסתר המלכה. אלא אסתר שידה הכניסה לאחשורש, ולא את נפשה עצמה. וענין זה ביאר הרמ"ק כאן ואחריו האריז"ל בעץ חיים, כי שידה זו אינו אלא חלק הרע שבנפשה של אסתר, הוא מה שאנחנו קוראים בדרך כלל יצר הרע. וכשם שבכלי אדם אחד עצמו ישכנו שני נפשות לרוב, כך הם מופיעים לפעמים בגופות נפרדים. ויש כח בצדיקים לעמוד על הפרדת חלק הטוב מן חלק הרע שבנפשם ולשלוח את השידה לאחשורש ואת הצד הטוב למרדכי הצדיק. זהו החלוקה הראשונה שלמדנו שיש יצר טוב ויצר הרע ואין המשכיות של סיפור אחד ביניהם, אלא זה טוב וזה רע כסדר כל פסקי הלכות זה כשר וזה פסול, ומתוך זה הוא מסוגל להפוך את מעשיו מרע לטוב ואיננו נמנע על ידי הסיפור.

יב.

אכן מדרגה זו הוא מדרגת עולם ההלכה הנגלית שנקרא מט"ט, שהוא שורש עולם התמורות המתהפך מטוב לרע ומרע לטוב. אומר רע"מ אע"פ שזה הדיוט ועבד ואינו במדרגת בן מלך, 'אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך'. שהרי להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים, המתהפכת לכל צד בכל רגע, היא גרועה למי שכבר נמצא בתוך הגן, שלא יפול בחטא ויהיה כולו קודש. אבל למי שנמצא בעולם התהפכות, הרי אדרבה התהפכות פזיזה זו היא המאפשרת לו להתהפך מרע לטוב ולא להיתקע בקוהירנטיות אחת שמעכבת את בני האדם מלעשות טוב.

יג.

במילים אחרות הוצאת שם רע הראשונה והעמוקה היא הרצון לקיים את תדירות וחוסר השתנות העולם העליון בתוך עולם שאינו מותאם לכך. ולפי שבוודאי מצד הנשמה עצמה כלומר מצד עולם האצילות נאמר אני הויה לא שניתי, אין שם שינוי כלל אלא תמיד הנהר נמשך ואינו פוסק. הרי כולי עלמא מבקשים לחיות בתדירות כזאת. ולשם כך הם טועים לומר על מט"ט שהוא הויה עצמו, ואומרים על אחד מגווני התמורות שמצאו בעולם בוודאי זהו אמת בלתי משתנה. והכתוב מצווה ואומר אל תמר בו כי שמי בקרבו אל תטעה לומר שהוא אני. וודאי הדרישה הזאת לעקביות בלתי משתנה נכונה אבל היא רומזת לך שתגיע לעולם שכולו טוב, לא שתחליט על עולם של עץ הדעת טוב ורע שאחד מצדדיו המקריים הוא הנצחי והבלתי משתנה. וזהו מדרגת תשובת המרגלים לפי שאמרו על הארץ שהיא רעה, לא ייכנסו אליה ויבדל הרע מן הטוב וישתנה כל הסדר המתוכנן כי זוהי העולם הזה באמת משתנה כל עת מצד לצד.

שמי וכבודי לאחר לא אתן

יד.

אבל המוציא שם רע מן הנישואין, כלומר כאשר מדברים אנחנו אודות עולם האצילות עצמה. שזה מיוחד למי שזכה לנשמה מאצילות דהיינו מי שמוצא את נפשו מסוגלת לעמוד ולטעום מסודות התורה על האמת. במדרגה זו צריכים לדבר על תיקון אחר לגמרי. כי כאן חייבים להתמקד בתוך הקביעות הנצחית הבלתי משתנה של אני הויה הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן ותהילתי לפסילים. ובמקום הזה הוא תיקונו של מוציא שם רע ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו. טעם הלכה זו ניתנת להתפרש בכמה פנים. אפשר לומר שלפי שהזיק אותה והוציא עליה שם רע יאכל את אשר יבשל, לפי שקלקל לה שידוכים אחרים מחוייב הוא בעצמו לתקן את היזקו ולשאת אותה. ואפשר לומר יותר עמוק, לפי שהוא פגם בכבודה ואמר שהיא זנתה, הרי עליו בעצמו לגלות שהוא מאמין בה מאד, בטח בה לב בעלה, ואפילו באופן שהיה נדמה שמשתנית ובאופן הרגיל היה משלחה, הוא אינו משלחה. כי לעומת שאמר שהיא קלקלה חייב הוא להראות בנפשו כל ימי חייו שלא קלקלה מעולם, ולו תהיה לאשה. (וייתכן שאף זה לבטל את הוצאת הלעז שאם ישלחנה אחר כמה שנים יאמרו הכל סימן שהיו דברים בגו).

זו.

התשובה של שבת, 'א שבת' דיגע תשובה' של מדרגת אצילות אינו לומר היה רע מצד יצר הרע ועכשיו יהיה טוב מצד יצר הטוב. הוא ולו תהיה לאשה לא יוכל שלחה כל ימיו. הוא עמידה על עצם הנשמה עצמה ואומר הנשמה עצמה טהורה היא, לא חטאה מעולם כי אינה בגדר החטא כלל. לומר שהשכינה עצמה מעולם לא התלכלכה בשום חטא וכך הנשמה שהיא חלק השכינה. אם לפי הסתכלות השינויים היו לוחות ראשונות ולוחות שניות, נשברו ראשונות ועכשיו יש תורה אחרת שאיננה אותה התורה של אצילות של לוחות ראשונות. הרי זה ייתכן רק לפי ימות החול. בשבת אומרים אנחנו לוחות ראשונות לא נשתברו לעולם, התורה של יום הכיפורים היא עצמה התורה של חג השבועות. ואין לומר עד שהיינו טובים היה לנו תורה רוחנית וכעת יש לנו תורה חומרית וכפי שאומרים בעלי החילוקים. אלא תורה אחת יהיה לכם כגר כאזרח.

זו.

מול' הוציא שם רע על בתולת ישראל', הוא 'רבי ישראל בעל שם טוב'.

שורש כוונות האר"י בדרושי הזוהר

ביאור שורשי דרוש גילוי יסוד אבא בדרוש ותלבש אסתר מלכות

עיקר כוונת האריז"ל בקדושת ימי הפורים שכל מוחין המתלבשים בז"א מלוכבים בצלם הנעשה מנה"י דא"א. ויש לצלמים אלה שיעור שלבוש צלם דאימא בקו אמצעי שלה שהוא היסוד דאימא שבו הדעת דז"א מסתיים בחזה דז"א ומחזה ולמטה מתגלה המוח בלי לבוש אלא בכלי ז"א. ולבוש צלם אבא מתלבש עד סוף קומת ז"א הן מצד לבוש אבא והן מצד כלי ז"א. אך בהיותו בנוק' נעשה גם ללבוש שלה שיעור מטעם שהנוק' יסודה קצר ולכן מתגלה במלכותה אור יסוד דאבא מבלי לבוש ואף מבלי לבוש כלי הנוק' והוא מתפשט עד עולם הזה וזהו הארת מרדכי ואסתר.

כל זה הוא בלשון הרב וראוי לבקש מנין יצא לו הדבר הזה. ונראה לבאר שורש דרוש זה בדרושי הזוהר והראשונים. יסוד דרוש הצלם שפירש הרב שהוא נה"י דא"א הוא מושג לבוש הנשמה הנזכר בראשונים שהוא הממצע את מציאות הנשמה בכל עולם שהוא בו. והכל נלמד מצלם האדם שיש בלבוש זה כמה הדרגות כי הדרגה תחתונה שבו הוא הגוף ממש שבו מתלבש חלק התחתון שבנפש וחלקים עליונים שבו הם לבושים מובחנים מן הגוף ופנימיים לו. ובעליית הנפש לעולם עליון הוא צריך להפשיט לבוש וגוף העולם התחתון ולהתלבש בגוף יותר עדין המכונה יותר אווירי בבחינת רוח סתם ורוח הקודש, ועל ידי כן הוא מאפשר לו את המראות ושאר החושים של אותו העולם.

והנה לבוש זה נמצא הן בהופעת האלוהות עצמה הן בהופעת המלאכים (שהם עצמם לבושי השכינה) הן בהופעת הנשמות (שהם עצמם לבושי המלאכים או השכינה) והן בהופעת התורה (שהיא לבוש האלוהות). וכמפורש בזוהר בהעלותך שהתלבשות התורה מהויות העליונות אל הלכות גשמיות הוא כעניין התלבשות הנשמה והמלאכים. וכל אלה הם לבושים להופעת ההויות עצמם וכל הבחינות האלה מקבילות אשה אל אחותה כהדרגת הפשטת הנפש כן הדרגת הפשטת התורה שהיא משיגה וכן הדרגת הפשטת האלוהות שהיא משיגה וכן לאידך גיסא כאשר עולים לעולם עליון יותר של השגות אלוהות בלבוש דק יותר כן מתפשטת הנפש והתורה.

ואיתא בזוהר שלח ששאל רשב"י אל מלאך רב מתיבתא העליונה אם נמצאים

נשמות בעולם הזה שהתלבשו בלבושי העולם העליון, והשיב לו מפסוק ותלבש אסתר מלכות שפירשו חכמים שלבשתה רוח הקודש, והיינו שהתלבשה בגוף עליון מגוף העולם הזה. ולפי שלבשה לבוש זה לכן נרתע המלך אחשורש התחתון כי לא הכירה בלבוש כזה, וכפי הנראה מזה נבע הצלת ישראל באותו הדור. ואמר שלבוש זה התלבש מרדכי ככתוב ומרדכי יצא בלבוש מלכות וכו' ולפיכך נפל פחד מרדכי על כל העמים כי היה לבושו נורא הוד מעולם העליון ודרך העליון להטיל פחד על התחתון.

ונמצא כי הדבר מפורש בזוהר שעיקר החידוש הנפלא של מרדכי ואסתר הוא שהשיגו בחייהם לבוש הנשמה של העולם העליון. והיינו בלשון האר"י שהתלבש בעולם תחתון יותר המכונה בחינת נוק' לבוש של עולם העליון דהיינו צלם אבא, שהוא לבוש הנעלה אף על לבושי העולם הבא הממצעים תמיד את הארות הצדיקים בסוד לבושי שבת ויום טוב. וכי הפשטה זו של לבוש העולם הזה והלבשת לבוש עליון הוא שהטיל את פחדם על הכל, והיינו בלשון הרב המשיכה את ההשגחה במקום שלא היה ראוי לו כי הוא בבחינת שינה.

והמשכיל יצרף כי מדרוש זה עצמו יצא לרעיא מהימנא ותיקוני זוהר אשר אסתר בבחינת נשמתה הפנימית לא נבעלה לאחשורש, אלא שידה שלחה, וביארו הרמ"ק והאר"י כי שד זה אינו אלא צד הרע של הצלם התחתון שלה דהיינו לבוש התחתון של נשמתה שהוא המכונה יצר הרע (כי מה שד היינו מלאך רע, היינו לבוש רע, מלאך רע היינו שד היינו יצר הרע ומלאך טוב היינו יצר הטוב). והוא חלק הלבוש הנרקב בקבר. ואם כי כל חוטא אינו חוטא אלא מבחינת לבוש הזה הרי חידוש אסתר שבהיותה בעולם הזה לבשה לבוש מלכות וממילא הדבר ברור כי לא חטאה אלא בלבוש התחתון ולא בלבוש העליון שנעשה אצלה אפשרי אף בעולם הזה, והיה כל עניינה אם אחשורש בסוד הכתוב וינח בגדו אצלה וינס ויצא החוצה.

ומעתה תבין שזה עצמו דרוש גוף הזוהר בכמה מקומות על הזמנת אסתר להמן שהוא בסוד השעיר לעזאזל, כי השעיר הוא נתינת חלק הרע אל מקומו, והיינו השארת בגד אסתר אצל אחשורש, שהמן לקח לבוש זה ולכן הוא נופל על המיטה אשר אסתר עליה, ומשמסרה את חטאיה על ראש השעיר שהוא המראה אריכות הלבושים כנודע שהשערות הם הלבושים והשעיר על שם אריכות שערותיו נקרא כמפורש כל זה בדברי הסבא פרשת תצוה, נתפנה לה מקום

להתלבש בלבוש עליון יותר ולהטיל בקשתה לפני המלך לומר כי נמכרנו אני ועמי וכו', ולומר כי אין הצר שוה בנזק המלך כי מה תעשה לשמך הגדול דהיינו השם עצמו המתפשט בנו ולא בלבוש חיצוני.

ואמר הזוהר בפרשת חקת כי אסתר זכתה לכל זה על ידי שלא הגידה את עמה, דהיינו לא דיברה לשון הרע ולא גילתה סוד במקום שאינו ראוי לה. כי המספר לשון הרע נענש בצרעת שהוא התגברות לבושי הנחש על הגוף הקדוש ולוקה בעורו. ואסתר שהסתירה את סודה בלבוש הראוי במקום ניסיון זכתה מידה כנגד מידה להתלבש בלבוש העליון, ולכן על ידי שמירת סודה זכתה לסוד הלבוש הזה שהוא היפך צרעת המן שאין מי שידע לדבר לשון הרע כמותו. וכן נתגלגל הנס על ידי אמירת אסתר למלך בשם מרדכי והיינו שהיתה נאמנה לשם הדבר ולא לקחה שם לעצמה, ולכן היתה בבחינת אני ה' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן.

ולפיכך תורת אסתר היא מן המדרגה העליונה יותר בלי התלבשות וכמאמר נקרא אגרת ונקרא ספר, כי היא מיסוד תורה שבכתב אך ללא לבושי תורה שבכתב וזכרה לא יסוף מזרעם. וכמ"ש כל זה האריז"ל, הרי כי בעצמו קישר את התלבשות התורה בהתלבשות הנשמות.

וזוהו מה שאמר הרב בכוונת עד דלא ידע הוא לתת הארה לקדושה הנמצא במקום הקדושה ופירש רח"ו שהיינו על ידי הגברת מוח הבינה בנוק', והיינו גופא סוד מדרגה זו המתלבשת בנוק', שהוא באופן כללי נקרא בינות וגבורות אע"פ שמבואר כאן שהוא גם מצד הימין הרי זה בהכרח על דרך הכללות מסוימת כי בוודאי הנוק' מקבלת חלקה ולא חלק אחר.

